

Vicemissis Eurobabička 2011

Predsedníčka Základnej organizácie SZPB č. 9 v Bratislave Tereza Szabová-Kornošová sa stala Prvou VICEMISSIS EUROBABIČKA 2011. Šiesty ročník súťaže MISSIS EUROBABIČKA 2011 Českej a Slovenskej republiky sa konal v Lázních Poděbrady 22. októbra.

Informácie o súťaži našla Tereza Szabová-Kornošová na internete a rozhodla sa prihlásiť. Potom ju už čakal casting v Brne. „Podmienkou bolo porozprávať vtip a voľný program,“ prezradila Bojovníku slovenská Eurobabička, ktorá si do Brna zobrala so sebou aj bábky, pretože je bábkarka a ako tvrdí, s nimi sa vie najlepšie vyjadrovať. „Boli nadšení a povedali, že ma pozývajú do semifinále, čo sa aj uskutočnilo 10. septembra.

Postupne absolvovala všetky časti súťaže, až sa dostala do finále. Finalistky si museli pripraviť nový program – vtip v trvaní jednej minúty a voľný program. „Zvolila som si zumba tanec s bábkou v červenej sukni. Ja som bola oblečená v červených šatách,“ priblížila Tereza Szabová-Kornošová. Po voľnom programe nasledovala „základná“ otázka vnučky. Aj tu sa slovenská bábkarka parádne vynašala. Na otázku: „Babi, šéf ma pozval na večeru, mám k nim ísť?“ odpovedala spevom a pomohla si melódiou z Predanej nevesty: „Mé milé dítě, oklamal by tě. Jenom by si brnkнул

Prvá VICEMISSIS EUROBABIČKA 2011 Tereza Szabová-Kornošová.

Foto archív TSK

a pak by ti frnkнул. Rozmysli si Mařenko, rozmysli. Znáš jednu dívku, mala dukáty a bambíno a bambíno získala na párty. Rozmysli si Mařenko, rozmysli.“

Za druhé místo dostala Tereza Szabová-Kornošová brúsenú krištáľovú väzu s nápisom Vicemissis Eurobabička 2011. „Vedela som, že v tejto súťaži nejde o peniaze, ale o to, aby sme sa my, bábky, trochu zaktivizovali, zapojili

svoju fantáziu a priniesli radosť sebe aj iným. Bola to taká veselá šou,“ zhodnotila.

V tohtoročnej súťaži MISSIS EUROBABIČKA 2011 bolo prihlásených vyše 500 starých mám, Slovenskú republiku reprezentovali len dve. Redakcia Bojovníka aj touto cestou blahoželá Prvej VICEMISSIS EUROBABIČKE 2011 Tereze Szabovej-Kornošovej. Luc

Oddiely osobitného určenia Červenej armády

Rozvedčik prieskumno-diverzného oddielu v podaní člena KVH Čapajev. Foto: archív JS

Podobne ako armády spojencov mali svoje špeciálne jednotky v podobe praporev amerických Rangers alebo oddielov anglických Commandos, mala i Červená armáda svoje vlastné útvary osobitného určenia, ktoré nasadzovala do bojov trochu odlišným spôsobom ako u západných spojencov. Každoročne 24. októbra sa v Ruskej federácii slávi na ich počesť Deň útvarov špeciálneho určenia.

Špeciálne oddiely

V sovietskom systéme ozbrojených a bezpečnostných síl boli tajne zriadené mnohé druhy špeciálnych oddielov zvláštneho určenia, podliehajúce rôznym druhom velenia. Možno spomenúť tzv. operatívne skupiny osobitného určenia podliehajúce NKVD, ktoré boli nasadzované na krátkodobé diverzné akcie a ktoré veľmi často spolupracovali s partizánskymi oddielmi, resp. boli ich súčasťou na kratšiu dobu podľa vývoja situácie. Operatívne skupiny podobného druhu, nasadzované do tyla vlastných sovietskych vojsk za účelom vyhľadávania a následnej likvidácie cudzích špiónov a diverzantov, mala i veľmi obávaná, sovietska kontraroz-

viedka SMERŠ. Malými spravodajskými oddielmi disponovalo i Hlavné výzvedné spravodajstvo GRU – armádna rozvedka, no o ich činnosti sa i v súčasnosti vie skutočne veľmi málo.

Časté procesy reorganizácie ozbrojených zložiek Červenej armády neobišli ani útvary zvláštneho určenia. Začiatkom roku 1942 v rámci veliteľstiev spravodajskej služby každého frontu bolo v bojovej pohotovosti 13 gardových samostatných praporev osobitného určenia, určených prioritne na operácie v tylo nepriateľa. Počet samostatných praporev presne odpovedal počtu bojujúcich frontov. Okrem spomínaných praporev boli do bojov v tylo

(Pokračovanie na str. 3)

LUCIA ILLANITZOVÁ

Vláda do zlých časov

Ťažká a boľavá euromotnica na grécky spôsob pokračuje a keďže Slovensko je ekonomicky aj politicky úplne previazané s Európskou úniou (EÚ) a eurozónou, má a bude mať dôsledky aj u nás doma. Plán na odpustenie polovice gréckych dlhov a postupnú konsolidáciu katastrofálne zadlženej ekonomiky kolísky európskej demokracie stál štáty EÚ nemalé politické a ekonomické obete. Gréci však prekvapili a chcú organizovať referendum o tom, či ponuku vôbec prijímú. Záchranný plán počítá s tvrdými ekonomickými opatreniami, v Grécku by mali výrazne klesať penzie, stúpnuť vek odchodu do dôchodku, tisíce ľudí majú prísť o prácu v štátnej správe. Vôbec teda nie je isté, že sa voliči v referende pre takúto nelákavú cestu rozhodnú. Dôsledky jej odmietnutia totiž takto rukolapne ešte nevidia. Neriadený bankrot krajiny, zastavenie pôžičiek a pravdepodobný odchod z eurozóny im však lepšiu perspektívu neprináša. Následná inflácia môže znehodnotiť úspory Grékov a insolventný štát im dnešnú úroveň sociálnych výhod aj tak neudrží. Utrpí však aj Európa, banky aj európske inštitúcie prídu o obrovské peniaze, ktoré majú uložené v gréckych, potenciálne bezcenných dlhopisoch. A stále viac budú ohrozené ďalšie zadlžené štáty, ktoré budú ťahať európsku ekonomiku – a tým aj naše podniky – do ťažkostí. Na Slovensko nikto nemôže ukazovať prstom, problémy zadlžených štátov sme nespôsobili a nezablokovali sme ani rozšírenie eurovalu, ktorý má pomôcť šlamastiku riešiť. A to napriek tomu, že to znamenalo predčasné voľby. Vláda, ktorá z nich vzíde, bude teraz musieť riešiť naraz slovenské aj európske problémy v zlých časoch. Preto by si mali slovenskí občania, vrátane členov SZPB, poriadne rozmyslieť, koho vo voľbách vyberú. Protifašistickí bojovníci by pritom mohli zvážiť aj to, ako sa tá – ktorá strana stavia k zväzu, ale aj k otázkam, ktoré sú pre SZPB dôležité. Kto bol napríklad proti inštalácii sôch pohlavárov slovenského štátu Ďurčanského a Esterházyho a kto ju ticho toleroval. Kto sa zaujíma o činnosť SZPB a podporuje ju a kto nie. A všetci voliči by si mali dať pozor na hochštaplerov, ktorých zaujíma len to, aby sa dostali k poslaneckým platom a žiadne skutočné riešenia pre Slovensko nemajú. „Mé milé dítě, oklamal by tě. Jenom by si brnkнул a pak by ti frnkнул,“ zaveršovala členka SZPB v súťaži Eurobabička na motívy Predanej nevesty. Treba na to myslieť aj v najbližších mesiacoch, kedy naši politici nebudú šetriť predvolebnými sľubmi. Nie všetky budú myslené vážne.

Žiakova výstava predstavuje aj vojnových hrdinov

Výber z troch dlhodobých fotografických čiernobielych cyklov predstavuje Jaroslav Žiak na svojej prvej autorskej výstave v rámci medzinárodného festivalu Mesiac fotografie v Bratislave. Nazval ju Desiat rokov a podľa počtu fotografií je z 28 výstav na tomto podujatí najrozsiahlejšia.

„Okrem klasického zátišia vytvoreného z rôznych hračiek tu tematicky prevláda najmä portrét využívajúci prostriedky inscenovanej fotografie, nezriedka však ide aj o strohý dokumentárny záznam skutočnosti. V prípade fotografovania jeho dcéry je to osobná, emocionálna a intímna línia,“ na vernisáži v Stredoeurópskom dome fotografie povedal 2. novembra kurátor výstavy Jozef Sedlák.

Cyklus Ďalší príbeh autor tvorí od roku 1998 doteraz a na výstavu vybral 30 inscenovaných fotografií svojej dcéry. Okrem toho, že zaznamenáva jej vývoj a premenu z dievčatka po slečnu, ju fotografuje v rôznych pózach a náladách, nahú aj v rôznom odevu s patričnými grimasami. S dcérou súvisí aj cyklus Z pracovného zošita,

ktorý robí od roku 2002. V ňom však ľudská postava chýba a fotograf zvečnil predmety z dcérinho každodenného života v 34 podobách a formou zátišia hľadá ich vzájomné vzťahy a súvislosti.

Najrozsiahlejší je súbor fotografií Hrdinovia. Na tomto portrétnom dokumente priamych účastníkov 2. svetovej vojny pracuje ostatné tri roky. V expozícii je 153 štvorcových portrétov na fotografickom páse okolo celej miestnosti. Sú to konkrétne osoby v dôchodkovom veku z Banskej Bystrice, Trenčína, Galanty, Svidníka, Detvy, Liptovského Mikuláša a iných slovenských miest. Tiež z českého Terezína, poľskej Dukly i koncentračných táborov v Osvienčime, Mauthausene a Sachsenhausene. Mnohí sú fotografovaní na podujatiach vo svia-točnom oblečení aj s vyznamenaniami, ale i jednotlivo v prostom civilnom odevu. Fotením ešte žijúcich vojnových účastníkov chce autor zachovať ich odkaz budúcim generáciám. Považuje to za veľmi dôležité, lebo ide o precedens, na ktorý sa nesmie nikdy zabudnúť.

Na snímke zľava fotograf Rudolf Lendel, fotograf Jaroslav Žiak a kurátor výstavy Jozef Sedlák.

Foto dž

Jaroslav Žiak (1971) absolvoval magisterské štúdium na Katedre fotografie a nových médií Vysokej školy výtvarných umení v Bratislave (1998). Od roku 1999 pôsobí ako pedagóg odborných predmetov na Škole úžitkového

výtvarníctva Josefa Vydru v Bratislave. Za svoju tvorbu získal 1. cenu v súťaži Portrét v Európe (Amsterdam, 1994), 1. cenu za projekt s témou Domáce násilie (Gondwana, 2000), 1. cenu v národnom kole súťaže Fujifilm

Euro Press Photo Awards (2002). Za úspech považuje aj to, že jeho fotografia Žihľava je na plagáte, programe a katalógu 21. ročníka Mesiac fotografie.

Výstava potrvá do 11. decembra. luc TASR

Zasadnutie Predsedníctva SZPB 26. októbra v Bratislave.

Foto: luc

Predsedníctvo sa zaoberalo zjazdom

V Bratislave rokovalo 26. októbra Predsedníctvo Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov (SZPB). Prioritne sa venovalo príprave Zjazdu SZPB, ktorý bude budúci rok v máji. Schválilo zloženie komisií na jeho prípravu a rozhodlo o príprave výročných členských schôdzí, ktoré by sa mali vo väčšine oblastných výborov skončiť do konca novembra. „Potom budú nasledovať konferencie oblastných výborov. Prvá sa začína už 25. novembra a po-

sledná bude 30. marca,“ uviedol pre Bojovník tajomník ÚR SZPB Roman Hradecký. Ako dodal, výročné členské schôdze sú mimoriadne dôležitým prvkom činnosti oblastí, nakoľko zhodnotia doterajšiu prácu, vytýčia úlohy na nové obdobie a zvolia delegátov zjazdu.

Osobitnú pozornosť venovali členovia predsedníctva aj vyhodnoteniu poradí tajomníkov oblastných výborov, fungovaniu jednotlivých oblastných výborov, ako aj otázke plnenia rozpočtu a riešenia rekonštrukcie budovy sídla zväzu.

luc

21. OKTÓBER

Rusko je pripravené uznať, že obeť katynskej masakry boli nevinné. Vyhlásil to minister zahraničných vecí RF Sergej Lavrov. Likvidácia okolo 22-tisíc poľských dôstojníkov z roku 1940 stále narúša vzťahy medzi Moskvou a Varšavou. Sovietska tajná služba vtedy dôstojníkov a iných väzňov z Poľska popravila na základe obvinení, že boli nepriateľmi ZSSR. Sovieti zodpovednosť za masaku dlho pripisovali nemeckým nacistom. Ruský parlament až vlni uznal, že ju nariadil diktátor Josif Stalin.

24. OKTÓBER

V Čelabinskej oblasti na Urale sa začala zbierka peňazí na rekonštrukciu tanku, ktorý bol v rokoch 1945 až 1991 vystavený na pražskom Námestí sovietskych tankistov (teraz Námestie Kinských) na pamiatku oslobodenia Československa Červenou armádou. Tank IS-2, ktorý koncom roku 1943 vyrobili v Kirovovom závode v Čelabinsku a vyslali na front, v apríli 1991 natrel na ružovo výtvarník

David Černý. Potom ho na niekoľko dní znovu pretreli do pôvodnej zelenej farby, ale v máji ho skupina poslancov zase prefarbila na ružovo. Tanku odobrali status národnej kultúrnej pamiatky a premiestnili ho do zbierok Vojenského historického ústavu v Prahe.

25. OKTÓBER

Bývalý rumunský kráľ Michal I. prvý raz od svojej abdikácie v roku 1947 vystúpil na pôde parlamentu v Bukurešti so slávnostným prejavom pri príležitosti svojich 90. narodenín. Michal prvýkrát formálne zasadol na rumunský trón ako šesťročný v roku 1927, no zotrval na ňom iba tri roky. Na trón sa vrátil po desiatich rokoch počas 2. svetovej vojny. V roku 1947 sa však k moci dostali komunisti a Michala prinútili abdikovať. Následne sa presťahoval do Ženevy, kde pracoval aj ako skúšobný pilot. Do Rumunska sa definitívne vrátil až v roku 2002.

Experti rozmontovali v muničnom sklade neďaleko texaského

mesta Amarillo poslednú z amerických atómových bômb, ktoré by v prípade použitia mohli spôsobiť nedozerné katastrofické následky. Potenciálna deštruktívna sila bomby bola 600-krát väčšia ako v prípade bomby zhodenej na Hirošimu. Bombu B53 vážila 4500 kilogramov a bola veľká ako dodávka. Jej

stalo sa VO SVETE
21. 10.–28. 10. 2011

demontáž je súčasťou programu prezidenta USA Baracka Obamu, ktorý v spolupráci s Ruskom prisľúbil zníženie počtu jadrových zbraní.

26. OKTÓBER

Aktivisti za ľudské práva a historici kritizujú ruské štátom kontrolované médiá za to, že prikrášľujú imidž sovietskeho diktátora Josifa Vissarionoviča Stalina. Riaditeľ Centra Borisa Jeľcina Alexander Drozdov vyhlásil, že štátne

televízne stanice zmenili Stalinovo meno priam na značku kvality. Nedávny prieskum verejnej mienky v Rusku ukázal, že odkaz bývalého sovietskeho diktátora vníma kladne tretina až polovica opýtaných.

27. OKTÓBER

Miniponorku z 2. svetovej vojny, patriacu pravdepodobne japonskej armáde, objavili na dne mora pri Rabaule v Papue Novej Guinei členovia austrálskeho a novozélandského námorníctva, pracujúci na odminovaní oblasti od výbušnín z toho obdobia. Prístav bol významnou japonskou námornou základňou na severovýchodnom pobreží tichomorskej ostrovej krajiny.

28. OKTÓBER

Ukrajinský prezident Viktor Janukovyč nemá nič proti tomu, aby letisko v Ľvove nieslo meno Stepana Banderu, kontroverzného nacionalistického vodcu z čias 2. svetovej vojny. Prezident to povedal počas návštevy Ľvova, metropoly západnej Ukrajiny. Bandera

bol vodcom Organizácie ukrajinských nacionalistov (OUN), ktorá vyhlásila v roku 1941 nezávislý ukrajinský štát a bojovala proti nemeckým i sovietskym silám. Moskva muža, ktorý aj po skončení vojny riadil odpor proti sovietskej vláde na Ukrajine, odsúdila v neprítomnosti na smrť. V októbri 1959 ho v Mníchove zavraždili agenti KGB.

Prezident ČR Václav Klaus si uctil 93. výročie vzniku Československa položením venca na Národnom pamätníku na pražskom Vítkove. Zišli sa tam najvyšší ústavní činitelia ČR, členovia vlády, predstavitelia armády a pražského magistrátu. Oficiálne oslavy štátneho sviatku ČR vyvrcholili večer, keď prezident udelil vyznamenania významným osobnostiam. Počas dňa sa po celej krajine uskutočnilo množstvo slávnostných zhromaždení, koncertov, ale aj protestných mítingov euroskeptikov, monarchistov, extrémistov a hnutia občanov proti vládnym reformám.

(ao)

Oddiely osobitného určenia Červenej armády

(Dokončenie zo str. 1)

nepriateľa úspešne nasadzované i početné brigády osobitného určenia, ktoré postupne veľmi rýchle pribúdali. V odtajnených dokumentoch nachádzame zmienku o 16. a 33. ženijnej brigáde osobitného určenia. Významné postavenie mala moskovská gardová brigáda osobitného určenia, ktorá bola podriadená najvyššiemu veliteľovi sovietskych ozbrojených síl a mohla byť bojovo nasadená vyslovene iba so Stalinovým osobným súhlasom v najkritickejších situáciách. Zaujímavosťou je, že časť bojových jednotiek tejto brigády bola nasadená pri bojoch o obranu Moskvy v zime 1941.

bali v nich ani perfektne vycvičení športovci a atléti pobočiek známej moskovskej športovej organizácie Dinamo. Tieto špeciálne bojové jednotky disponovali politicky vysoko uvedomelými, vojensky vynikajúco vycvičenými a všestranne pripravenými kádrmi na osobitné úlohy.

Ich extrémne náročný a komplikovaný výcvik pozostával zo streľby z rozličných druhov pechotných zbraní, z pyrotechnických zručností, zo znalostí rádiotelegrafie, zo zoskokov s padákom, z lekárskej prípravy, s oboznámením sa s politickou situáciou v určenej krajine, z výcviku v plávaní, veslovaní a narábaní s nafukovacími výsádkovými

dielov zvláštneho určenia často dochádzalo k priamej spolupráci s partizánmi. Zo spoločných akcií mali prospech obe strany a vzájomná súčinnosť bola často podmienkou úspešného splnenia bojového zadania. Gardoví míneri inštruovali partizánskych záškodníkov, ako najefektívnejšie klásť míny a ako správne s nimi narábať a oboznamovali ich so zásadami modernej taktiky záškodníckeho boja. Vďaka partizánom zas mali zabezpečené spoľahlivé tajné úkryty, napojenie na ilegálnych pracovníkov, ochranu, jednoduchú stravu a lekársku starostlivosť. Výborne sa im hodili aj získané praktické znalosti orientácie v teréne, keďže partizá-

Cieľom výsádku bolo zničením kľúčových ciest a mostov odrezáť čo najviac nemeckých vojakov. Prápor kpt. Starčaka v počte 415 výsádkárov zoskočil v noci zo 14. na 15. decembra 1941 za mrazivého počasia na pole neďaleko mestečka Terjajevo Sloboda. Behom nasledujúcich dní výsádkári napádali nemecké vojenské kolóny na cestách z Klinu do Nového Petrovského a z Klinu do Volokolamska, a útočili na nemeckú železničnú dopravu. Zneškodnili vyše 400 vojakov protivníka, asi 50 bojových vozidiel bolo zničených a 29 mostov bolo vyhodeneých do vzduchu.

Z obsahu spisu Feldkommandantury v Nikolajev z 24. januára

pohybu vojenských jednotiek a organizovanie sabotáží. Po splnení zadaných úloh sa majú vrátiť na miesto, odkiaľ boli vyslaní. Ak návrat nie je možný, majú prikázané spojiť sa s najbližšími podobnými skupinami a s nimi spoločne pôsobiť.

Nielen pozemné vojská

Oddiely osobitného určenia sa vytvárali nielen v rámci pozemných vojsk, ale aj vo vojnovom námorníctve. Úspešné nasadenie malých skupín výsádkárov behom útoku blízko Odesy v septembri 1941 a v obojživelných operáciách na polostrove Kerč dalo 31. decembra 1941 leteckej sekcii Čiernomorskej flotily

Špeciálny oddiel Víťazi moskovskej Samostatnej brigády osobitného určenia pred výsádkom na okupované teritórium.

Foto: Internet

Pre maximálne utajenie skutočného zamerania zložiek osobitného určenia dostali príslušníci samostatných gardových práporov a brigád krycie meno „gardoví míneri“. Iba veľmi obmedzený okruh dôkladne vybraných a preverených ľudí vedel, čo sa pod týmto označením ukrýva.

Odborníci a dobrovoľníci

V zložkách velenia a organizácie útvarov osobitného nasadenia Červenej armády bolo mnoho vynikajúcich sovietskych odborníkov na diverzie a záškodnícky boj v tyle nepriateľa, ako napr. plk. M. F. Orlov, plk. I. G. Starinov, plk. Moše Joffe alebo plk. V. K. Charčenko.

Do brigád zvláštneho určenia sa brali záujemcovia čisto dobrovoľne, väčšinou so straníckym doporučením, často išlo o straníckych a komsomolských funkcionárov, pracovníkov vojenskej rozviedky a kontrarozviedky, aktívnych vojenských parašutistov z výsádkových vojsk, príslušníkov Pohraničných vojsk NKVD, ako aj bývalých ženistov a vojakov z rôznych druhov vojsk. Nechý-

mi člmi, taktikou partizánskeho a záškodníckeho boja, z pravidiel správania sa ilegálnych pracovníkov v tyle nepriateľa, z návčiku prvkov ruského rukopašného boja SAMBO a zo základov prežitia v neznámom teréne.

Náročné úlohy

Úlohou osobitných oddielov v tyle nepriateľa počas Veľkej vlasteneckej vojny bolo predovšetkým zasadzovať neočakávané, náhle údery protivníkovi, robiť obchvaty línie nepriateľa v malých či väčších skupinách, organizovať partizánsky boj v tyle okupačných jednotiek, útočiť na štáby frontových jednotiek a oznamovacie a spojovacie centrály, vyhadzovať do vzduchu mosty, vlakové súpravy vezúce zálohy a vojenskú techniku, ničiť sklady s potravinami, muníciou a pohonnými hmotami, podmínovať dôležité cesty i budovy väčšieho významu, a samozrejme prevádzať komplexnú prieskumnú a výzvednú činnosť v hlbokom tyle nepriateľských vojsk.

Počas bojového nasadenia od-

ni poznali svoje akčné teritórium dokonale.

Ukážkový príklad

Ako ukážkový príklad bojového nasadenia so špeciálnym určením možno spomenúť operáciu práporu špeciálneho určenia kpt. I. G. Starčaka z 5. decembra 1941. Vtedy armády Kalininského frontu podnikli masívny útok na nemecké zoskupenia severne od Moskvy, v blízkosti mesta Klin. Nemci sa počas ústupu pokúšali sformovať novú obrannú líniu pozdĺž riek Lama a Ruza. Vrchné velenie Červenej armády sa urýchlene rozhodlo letecky vysadiť za nemeckými líniami do danej oblasti výsádkový prápor pre špeciálne operácie, ktorý by sa pokúsil rozvrátiť ústup a zlikvidovať čo najviac nemeckých jednotiek.

Už v auguste 1941 sformoval kpt. I. G. Starčak prápor pre špeciálne operácie, zložený z dobrovoľníkov letectva Západného frontu. Bol dodatočne posilnený 50 výsádkarmi z 214. vzdušnej – výsádkovej brigády k zaisteniu parašutistického výcviku.

1944 sa dozvedáme, že v priestore Alexandrovka bol chytený sovietsky parašutista, ktorý krátko pred svojím zatknutím poškodil železničnú trať. Z jeho výsluchu vyšlo najavo, že v Červenej armáde sú zvláštne oddiely v sile asi 600 mužov, ktoré školia mladých 20- až 22-ročných inteligentných vojakov pre výzvednú činnosť. Výcvik pozostáva zo zaobchádzania s padákom, chovaní pri zoskoku, prevádzania trhacích prác s náložami, zaobchádzania s rôznymi druhmi mín, streľby z nemeckých ručných zbraní, čítania máp a orientácie v teréne a chovania sa na nemeckej strane.

Po skončení výcviku týchto agentov (výzvedačov), utvoria sa z nich družstvá po 2 až 4 mužoch, ktoré sú vysielané s určitou úlohou do tyla nepriateľa. Na miesto určenia sú tajne odvázané lietadlami, kde zoskočia ako parašutisti z malej výšky. Vyzbrojení sú automatickými zbraňami, väčším množstvom munície, ručnými granátmi, mìnami a inými trhavinami. Stravou sú zásobení na 20 dní. Ich úlohou je ničenie železničných mostov, zisťovanie

podnet, aby sa v priebehu vojny vytvorilo niekoľko výsádkových jednotiek pre špeciálne operácie. Podobne i v tichooceánskom vojnovom loďstve sa vytvorili oddiely osobitného určenia, ktoré sa naplno uplatnili pri mandžuskej ofenzíve v roku 1945 počas bojov na Ďalekom východe.

I na našom území, tesne pred a počas oslobodzovacích bojov, pôsobili málopočetné skupiny zvláštneho určenia, dopravené letecky a zhodené poväčšine na partizánske základne. Ich zameranie bolo čisto spravodajské a pôsobili striktné samostatne a často aj dlhodobo. Udržiavali pravidelné spojenie so štábmi frontov, ktoré ich vyslali do tylovej oblasti. Podľa potreby pôsobili spoločne s miestnymi partizánskymi oddielmi a mali vytvorené aj vlastné informačné siete za pomoci miestnych informátorov. Pri postupe frontu sa spájali, podobne ako niektoré partizánske zoskupenia, s oslobodzujúcimi jednotkami alebo postupovali ďalej do tyla nepriateľa podľa potreby štábov frontov.

Jozef SKALKO
predseda KVH Čapajev

Samoslloboda

Sloboda, ktorá na Slovensku stáročia chýbala, nadobudla nový rozmer. Tí, ktorí prežili vojnové utrpenie, považujú slobodu za klenot, ktorý sa nedá kúpiť. Pre iných je sloboda osobný pocit s individuálnymi hodnotami žitia. Od roku 1989 priradujeme slobodu k určitému druhu a spôsobu vládnutia.

Neprekáža nám, že tento spôsob vládnutia vznikol v 6.- 4. storočí

V 20. storočí opisuje Janko Jesenský v diele Demokrati tie isté problémy, aké sú v demokracii v roku 2011 práve na Slovensku.

pred n. l., a to práve v Grécku, ktoré je momentálne v nezávideniahodnej situácii. Za koľko stáročí vládla ľudu – demokracia, občas stratila zo svojej podstaty práve slobodu. V antickej demokracii vládol otrokársky systém. V 20. storočí opisuje Janko Jesenský v diele Demokrati tie isté problémy, aké sú v demokracii v roku 2011 práve na Slovensku.

Opadlo nadšenie zo slobody a mimovoľne sa zasa stávame závislí, neslobodní, okliešťovaní vo svojich právach. Videli sme slobodu ako chiméru. Je isté, že sme si pocit súčasnej neslobody vytvorili sami. Po stáročia si vytvárame sami vzorec, ako upadnúť do závislosti, aby sme znovu o slobode snúvali a vyvolali boj za ňu. Nie sme schopní pochopiť, že aj pravidlá všedného života si vytvárame sami. Teda aj zákony a ich dodržiavanie. Jedni hlásajú slobodu pod voľným užívaním

drog. Iní vidia slobodu v hmotnom majetku. Tretí v slobodnom slove a dostupnosti informácií. Lenže aj tieto prejavy slobody sú v skutočnosti závislosti, teda nesloboda.

Spisovatelia, herci, hlavní protagonisti novodobej slobody zažívajú realitu dnešných dní. Môžu písať, hovoriť, ale mikrofóny sú vypnuté. Akákoľvek kritika končí na súdnych pojednaniach.

Celá naša sloboda sa zúžila

na slobodu pohybu. Keďže doba putovania na vlastných nohách s lekvárovou buchtou vo vrecku vystriedali dopravné prostriedky, aj táto sloboda je závislá od obsahu našej peňaženky. Od roku 1989 v novej ére technológií sme neboli schopní vymyslieť aspoň nový názov pre zriadenie, ktoré sme prijali. Sme v demokracii, ktorú vymysleli starovekí Gréci a ich cesta je pranierovaná ako cesta ekonomickej záhuby vlastnej krajiny. Rimania dovedli svoju ríšu po ére dokonalosti, bohatstva, moci, rozpínavosti do absolútneho zániku.

Naša sloboda a zriadenie si určite zaslúžilo nové označenie. Pomaly, ale isto sme sa vzdali vlastnej slobody. Všetci sa cítime zožratí vírusom, proti ktorému niet očkovacej látky. Nerešpektujeme pravidlá a zákony, ktoré sme sami vymysleli a schválili. Nad všetkými zákonmi v právnom štá-

te je Ústava. Schvaľujeme zákony, ktoré už na druhý deň bojujú s otázkou, či nie sú protiústavné.

Každý, kto má pocit upierania svojich práv, sa môže obrátiť na súd. S pocitom ukrátenosti na svojich právach čaká niekoľko rokov na verdikt súdu. Nie zadarmo. Zaplatí vysoký súdny poplatok, aby sa dozvedel (ak dožije), či bol v konaní úspešný alebo neúspešný. Je to ako koncert s vysokým vstupným. Ten, čo nemá na vstupenku, sa nikdy nedozvie, či má, alebo nemá právo na vlastný majetok, výplatu, zdravie, život. Ten, čo si zaplatí a dostane papier o svojej úspešnosti, ešte nemá záruku, že ho zrealizuje v skutočnosti. Samosudca rozhodne podľa svojho právneho názoru na vec. Zhrnie dôkazy, zväži a potom vysloví svoj právny názor. Lenže koľko právnikov, toľko právnych názorov. Neprehľadné množstvo názorov s neprehľadným množstvom zákonov. Starých, nových, čo v nich nie je, to sa môže... To všetko je ešte ovplyvnené veľkosťou mesta, kde sa súd odohráva. Tvárou a menom žalobcu či odporcu a jeho postavením v meste. Aj pes je bratranec mačky. Hlavné slovo má advokát. Jeho neomylnosť, brilantnosť v dokazovaní toho, čo sa nikdy nestalo, alebo naopak. Pretože aj samosudca je len človek a nemá na hlave kuklu, keď rozhoduje, vždy má na pamäti, že v tomto meste bude žiť aj po pojednávaní. A tu sme pri koreni veci. Ten, kto prídje na súd, chce pravdu, spravodlivosť, slobodu. Jasnú hranicu záko-

na a práva. Právny názor sudcu, ktorý vyhlási porušovateľa zákona za úspešného v konaní, povzbudí žalobcu a vyzve „na šport“, ktorý znamená podávanie nových, ďalších žalôb na získanie neoprávnených výhod. Prenasledovanie bezmocných „neúspešných“ prináša občanom doživotné traumy. Tie plodia depresiu, bezmocnosť, nedôveru, choroby, nenávisť. A je po slobode a demokracii. Sloboda je zneužitá na bezbrehé vládnutie. Z demokracie sa vytratil jej tvorca „ľud“ – demos.

Aký je právny systém v štáte, taký je spokojný občan. Všetci sa trasieme, kto bude vo vláde a aké novodobé vazalstvo so sebou prinesie. Pritom sme všetci ľudia. Lekári, ktorí najdlhšie študujú, skladajú Hippokratovu prísahu a urobia pre záchranu života v mieri aj vo vojne všetko, sa musia vzdelávať celý život. Nad sebou majú Úrad pre dohľad nad

Všetci sa trasieme, kto bude vo vláde a aké novodobé vazalstvo so sebou prinesie.

zdravotníckou starostlivosťou. Fyzici a odborníci na jadrovú energiu podliehajú rozhodnutiam Úradu jadrového dozoru. A čo samosudcovia? Majú v rukách celý náš ekonomický, majetkovoprávny, rodinný a verejný život. Koľko ich rozhodnutí skončí na Ústavnom súde? A to sú len tie, ktoré majú za sebou finančný kapitál – slobodu. Koľko poškodených ich právnym názorom nemá finančné prostriedky na ústavné konanie.

Štát – ľud, naši „vyvolení“ v parlamente prijímajú záko-

ny, ktoré už pri prijatí sú protiústavné. Tí, ktorí boli poškodení nesprávnym rozhodnutím, majú právo na odškodnenie, ale z daní obyvateľov a nie z platov sudcov, poslancov, ktorí protiústavné rozhodnutia prijali. Dvadsať rokov práve pre takto odčerpané finančné prostriedky určené pre účely štátu počívame slovami z 18. storočia: „Pritiahnite si opasky, vážení slobodní občania.“ A hlavne len vy. Vy, čo nemáte prostriedky na konanie pred Ústavným súdom. Čo na tom, že opasky už nie sú „in.“ Čo po tom, že boli dobrých päť rokov spadnuté na bruchu. Niektorí ich nenosili vôbec, lebo boli drahšie, ako platba za byt. Oveľa jednoduchšie a menej nákladné by bolo zrušiť slovenskú podobu demokracie. Zabrániť platbám za odškodnenie a zrušiť tie zákony, ktorými sú „chránení“ zloději, vrahovia a nie ich obeť. Zriadiť Úrad pre dohľad nad rozhodnutiami samosudcov. Veď úradov s oveľa menším významom sme zriadili toľko, že o pár rokov, kto práve nepracuje v automobilovom priemysle, bude určite úradník. Alebo všetky „dohľady“ sprivatizujeme. Nie úplne, ale len tak trochu, vytvorme akciové úrady. „Štát je zlý vlastník,“ tvrdia niektorí vysokí vládni úradníci. Otázne je, koho myslia pod štátom. Všetkých občanov alebo len seba?

A tak na naše prekvapenie vážení občania, novinári, spisovatelia, kde máme slobodu? Možno jednoducho odpovedať: „Máme ju tu, novú, trojrozmernú. Zabudli sme k nej vyrobiť alebo dostať 3D okuliare.“ A to je veľký trojrozmerný problém. **Sylvia SLŪKOVÁ, Štefan BARTOS**
(Pre Bojovník bez nároku na honorár)

Sociálny alchimista

Jozef Mihál, náš minister práce a sociálnych vecí, ktorý by mal byť ozdobou vlády Ivety Radičovej, už viackrát zaperlil v rôznych televíznych a rozhlasových diskusiách. Žiaľbohu, všade tam, kde prebiehalo telefonické hlasovanie, dopadol vždy katastrofálne.

Ručička, ktorá znázorňuje súhlas alebo sympatie s týmto pánom, sa napríklad v relácii Na telo takmer ani nehýbe z miesta, keď diskutuje. Tento pán je však veľmi tvrdohlavý a napriek svojej obľúbenosti, neprestáva verejnosť vzrušovať svojou sociálnou alchýmiou. Sám priznal v Slovenskom rozhlasu, že aj na posledné rokovanie vlády pred jej pádom prišiel s návrhom na zrušenie vianočných príspevkov, aj pre tých najchudobnejších dôchodcov. Akoby mu dajaký Diabol nešepťával do ucha: „Len ich ešte potráp. Potráp ich ešte, aby sme vedeli koľko znesú.“

Ešte šťastie, že aj v tejto vláde sedia ľudia, ktorí na takéto experimentovanie s chudobou nemajú žiadky, takže jeho návrh zamietli. O čo mu vlastne išlo? Pán minister veľmi dobre vie, a vieme to všetci, že na vianočné príspevky pre chudobných dôchodcov sa vynakladá asi 65 miliónov eur. Priemerný dôchodok je u nás 360 eur, no väčšina ľudí poberá dôchodky od 250–300 eur a menej. Podľa Jozefa Mihála by sa mali tieto peniaze chudobným dôchodcom zobrať a mali by sa použiť na dopĺňovanie sociálnych služieb. Tí najchudobnejší ľudia, žijúci v ustavičnom odriekaní, by mali teda zafinancovať povinnosť štátu postarať sa o sociálne služ-

by. S úplnou ľahkosťou by dokázal tento človek zobrať našim starčekom a starenkám poslednú radosť zo života a uvrhnúť ich ešte do väčšieho odriekania. S takouto myšlienkou prišiel na vládu v mesiaci, ktorý je v kalendári označený ako „Mesiac úcty k starým ľuďom“. Nemilosrdný chlap, ktorý je presvedčený o tom, že každý je tvorcem svojho dôchodku a on tu nie je preto, aby bol milosrdný voči tým, ktorí si nedokázali zabezpečiť väčší a dôstojnejší dôchodok.

Nemal by však zabúdať, že aj počas jeho panovania je Slovensko veľkovýrobnou nízkych dôchodkov a to kvôli minimálnej mzde, ale aj kvôli tomu, že nám stále jazdia kamionisti s platom upratovačiek a stále sú kvalifikovaní ľudia vyplácaní na dvoch páskach kvôli odvodom do Sociálneho poisťovne. Čo urobil parlament, v ktorom sa to len tak hemží podnikateľmi chrániaci mi si tu svoje záujmy, aby tomu tak nebolo?

Pán minister Jozef Mihál si o sebe možno myslí, že je veľkým ministrom, no veľké sú na ňom pravdepodobne iba topánky. Obklopený seberovnými podnikateľmi robí omrvinkovú sociálnu politiku pre tých najchudobnejších a najzraniteľnejších. Veľmi umne však narába s peniazmi, aby nepochybeli politickým nominantom alebo vplyvným sympatizantom správnych politických strán. Nevie, či si potrpí aj na tituly, ale podľa mňa po marcových voľbách, keď si ľudia nasadia aj spätné zrkadielka na obdobie jeho panovania, mu pristane aj nový titul – pán exminister. **R. SLEZÁK**

Opäť vám prinášame rubriku s radami a odpoveďami na vaše otázky týkajúce sa najmä oblasti sociálnych vecí či zdravotníctva, ale radi vám poradíme aj v ďalších oblastiach.

*Na vaše otázky odpovedá
Braňo Ondruš, podpredseda Výboru NR
SR pre sociálne veci*

■ **Veľa sa teraz hovorí o zmenách valorizácie dôchodkov. V lete sme podpisovali petíciu proti zmene, ale v médiách hovorili dokonca aj o zmene výpočtu výšky dôchodkov. Prosím vás, ako sa tieto zmeny dotknú terajších dôchodcov? Budú sa dôchodky znižovať aj nám? A ako to ovplyvní zvyšovanie dôchodkov od 1. januára 2012?** *Peter Mravčák, Nižné Kosihy*

Parlament sa síce zaoberal viacerými návrhmi na zmeny v dôchodkoch, ale vzhľadom na pád vlády kabinet I. Radičovej sám všetky spomínané návrhy stiahol. Takže v prvom rade vás môžem ubezpečiť, že k 1. januáru 2012 zatiaľ k žiadnym zmenám v oblasti dôchodkov nedôjde.

V druhom rade potvrdzujem, že aj k 1. januáru 2012 sa vám dôchodok zvýši.

Návrhy, ktoré spomínate sa mali dotknúť čiastočne aj súčasných dôchodcov, oveľa viac by však ovplyvnili – a výrazne negatívne – budúci dôchodcov. Jozef Mihál navrhoval zmeniť spôsob výpočtu dôchodkov tak, že by budúce dôchodky boli celkom určite nižšie oproti súčasnosti. Navyše by trestali ľudí za niečo, čo nemôžu ovplyvniť. Napr. tam bol návrh, aby výšku dôchodku ovplyvňoval aktuálny počet prispievateľov do dôchodkového systému. Čiže, ak by existovali dvaja ľudia, ktorí rovnako dlho pracovali a mali rovnakú mzdu, tak tomu, ktorý by išiel do dôchodku v čase vyššej nezamestnanosti, by Sociálna poisťovňa vypočítala nižšiu penziu.

Od januára 2012 sa nemení ani systém valorizácie, takže naďalej sa vypočíta spoločne podľa inflácie a spoločne podľa vývoja priemernej mzdy. Tento spôsob zabezpečuje, že sa nemôžu výrazne zväčšovať rozdiely medzi rastom príjmov zarábajúcich a dôchodcov. V budúcom roku porastú dôchodky o 3,3% a to rovnakou mierou u každého dôchodcu. Zvyšovať sa však nebudú tzv. dôchodky manželky a dôchodky pre bezvládnosť, ktoré boli priznané ešte pred rokom 2004 a stále ich poisťovňa vypláca. To isté platí pre pozostalostné dôchodky vypočítané z penzie zomrelého, ak mu už poisťovňa dôchodok začiatkom roka zvýšila.

Ešte upozorňujem, že zvyšovanie dôchodku od 1. januára 2012 je automatické. Znamená to, že žiadny dôchodca/dôchodkyňa oň nemusí osobitne žiadať. Sociálna poisťovňa vám o tom zašle rozhodnutie a zvýšenie vám vypočíta z výšky dôchodku (prípadne súbehu viacerých penzií), na ktorú máte nárok k 1. januáru. Vypočítaná suma sa zaokrúhľuje nahor na celých 10 eurocentov.

Ruskí historici oceňujú čs. vojakov

Ruskí historici a priami účastníci Veľkej vlasteneckej vojny vysoko hodnotia bojové schopnosti Československého armádneho zboru a jeho prínos do vojenských operácií Červenej armády. Uvie-

Celkovo mal zbor okolo 16 170 vojakov, čo z vojnového hľadiska bola veľká vojenská jednotka. Zbor bol nasadený do dôležitých vojenských operácií, prešiel cestou vojenskej slávy z Ukrajiny do Prahy. „Významnou mierou sa Československý zbor podieľal na

Sovietske velenie podľa neho vysoko zhodnotilo prínos zboru do víťazstva nad nepriateľom, o čom svedčí napríklad aj skutočnosť, že za aktívnu účasť v bojoch o mesto Prešov zvláštnym rozkazom Najvyššieho vojenského veliteľa ZSSR bol 1. a 3. československej

Prezident SR Ivan Gašparovič (vpravo) prijal vo svojom paláci v Bratislave dezignovaného mimoriadneho a splnomocneného veľvyslanca Ruskej federácie v SR Pavla Maratoviča Kuznecova (vľavo). **Ilustr. foto: TASR – P. Neubauer**

dol to mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec Ruskej federácie v Slovenskej republike Pavol Maratovič Kuznecov. „Dovoľte mi, aby som pripomenul, že príprava česko-slovenských vojakov a formovanie jednotiek zboru sa uskutočňovali vo výcvikových a záložných jednotkách Červenej armády pod velením sovietskych dôstojníkov, takže sovietski a československí dôstojníci si vzájomne dobre rozumeli na bojisku,“ dodal.

Karpatsko-duklianskej operácii, ktorá bola zameraná na pomoc Slovenskému národnému povstaniu,“ pripomenul Kuznecov s tým, že v súčasnosti so silami Červenej armády v ťažkých bojoch a za cenu veľkých strát sa podarilo československým jednotkám prelomiť tvrdú nemeckú obranu horského terénu. 6. októbra 1944 československé a sovietske jednotky vstúpili na územie Československa, čím sa začalo oslobodzovanie Slovenska od nepriateľa.

pechotnej brigáde udelený názov „Prešovské“. Za odvahu a hrdinstvo v boji proti nacistom niekoľko tisíc vojakov a dôstojníkov zboru bolo vyznamenaných sovietskymi radmi a medailami. „Šiesti československí bojovníci boli vyznamenaní titulom Hrdina Sovietskeho zväzu: armádny generál Ludvík Svoboda, nadporučík Otakar Jaroš, kapitán Antonín Sochor, kapitán Richard Tesařík, podporučík Jozef Buršík, poručík Štefan Vajda,“ uzavrel veľvyslanec. **red**

S prezutím auta nečakajte na prvý sneh

Ilustr. foto: TASR – J. Ďurník

Napriek tomu, že väčšine z nás sa prezúvanie letných pneumatík na zimné spája so začiatkom novembra, čas na prezutie auta prišiel tohto roku skôr. Na väčšine územia Slovenska totiž klesali teploty v noci výraznejšie pod 0 °C aj v októbri.

Podľa Mariana Čabáka, inštruktora školy šmyku Tempus SuperDrive, letná pneumatika funguje správne v teplotách nad 5 až 7 °C. Teploty pod 5 °C v kombinácii s vlhkým a mokrym povrchom sú pre letné pneumatiky mimoriadne nebezpečné. Nejaký čas ešte potrvá, než začneme jazdiť opatrnejšie a pomalšie v dôsledku zhoršenia počasia. A to je práve dôvod na zimné pneumatiky.

„Je pravda, že cez deň teploty vystúpia aj nad 10 °C. Ale to len medzi 10. a 15. h. To je čas, kedy sú mnohí z vás v práci. Ak teda jazdíte autom mimo tohto času, a to sme asi všetci, je najvyšší čas prezúť,“ radí Čabák.

Ako ďalej zdôrazňuje, netreba čakať na prvý sneh a ak vodiči pôjdu do servisov teraz, vyhnú sa pneuservisovým návalom. „Ak potrebujete nové zimné gumeny, nečakajte! Zimných pneumatík je naozaj vyrobený nedostatok. Objednajte a kúpte si ich čím skôr. Nečakajte na prvé neobdrženie či nezvládnutý šmyk,“ uzatvára Čabák. **TASR**

Poškodili pamätník SNP

V strede obce Cinobaňa stojí pamätník obetiam padlých v 2. svetovej vojne a SNP. Niektorý z neho ukradol hviezdou.

Z roku 1934 je zdokumentovaný takmer ten istý architektonický útvar pamätníka, s kalichmi na podstavcoch a v strede zvýšený podstavec s bustou prezidenta T.G. Masaryka. Po vojne bustu ukradli.

Pamätník zrekonštruovali po 2. svetovej vojne. Podstavec, kde bola predtým busta, zvýšili na obelisk ukončený hviezdou. Na stredový podstavec osadili mramorovú tabuľu s menami padlých v 2. svetovej vojne a SNP. Stredový kalich odstránili a zostal priestor, ktorý slúži na polozenie kvetov a zapálenie sviečok. Prvýkrát hviezdou ukradli po revolúcii v roku 1989. Obelisk zostal prázdny. Obec Cinobaňa na požiadanie príbuzných a rodín obetí dala vyrobiť a osadiť novú hviezdou. Vydržala len do 10. júla 2011.

„Komisia bude riešiť, či tam hviezda bude, alebo nie,“ uviedol starosta Cinobane Jozef Melicher. Viac ľudí vraj hviezdou nechce. Veľmi ťažké rozhodovanie, ale je po-

trebné o tom hovoriť aj písať. Aby úcta nestratila hodnoty a človek zostal človekom. Vráťte tie hviezdy..., patria na nebo, pre všetkých a aj na cinobanský pamätník padlých.

Mária ŠVIKRUHOVÁ

Poškodený pamätník v Cinobani. **Foto: mš**

Členovia SZPB uchovávajú sp

Návraty k prameňom slobody

Tretieho septembra sa konala spomienková slávnosť pri príležitosti osláv 67. výročia SNP v priestoroch kaštiela na Žuhračke, hlboko v lesoch v katastri Devičian, ktoré boli sídlom partizánskej skupiny SIT-NO. Nad naším územím 23. októbra 1944 bolo zostrelené americké lietadlo, a práve v týchto horách dopadli a zachránili sa niekoľko amerických vojakov.

Uvedené skutočnosti z 2. svetovej vojny dali podnet starostom z okolitých obcí: Čajkov, Devičany, Nová Dedina, Podlužany a Pukanec, aby sa táto oblasť stala pamätným miestom bojov SNP pre tento región. K starostom sa pridala aj strana SMER-SD, Oblastná organizácia Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov, Lesy SR odštepny závod Levice a mestá Levice a Tlmače.

Slávnostný program pod názvom „Návraty k prameňom slobody“ na Žuhračke sa už tradične začal kladením vencov k pamätnej tabuli umiestnenej na priechelí kaštiela. Starostka obce Devičany Monika Slížiková privítala hostí a ostatných prítomných, ktorých bolo niekoľko stoviek. Medzi hosťami boli: podpred-

sedu strany Dušan Čaplovič a ďalší zástupcovia strany Smer-SD, poslanci NR SR ako napríklad: Ján Richter, Tibor Glenda, Braňo Ondruš, Ondrej Kolesík, Katarína Nevedálová – poslankyňa Európskeho parlamentu, predseda a členovia Oblastného výboru SZPB, ako aj všetci prítomní starostovia a primátori.

Slávnostného prejavu sa ujal predseda Oblastného výboru SZPB v Leviciach Ján Hamar, ktorý podrobne vyzdvihol význam SNP a jeho odkaz pre ďalšie generácie. K prítomným sa prihovril aj Dušan Čaplovič, podpredseda SMERU-SD. Ďalej nasledoval kultúrny program. Folklorný súbor VATRA z Tlmáča a mužský spevokol z Veľkých Kozmálovíc svojím programom navodili u všetkých dobrú náladu.

Pre všetkých účastníkov tohto podujatia bolo zabezpečené zdarma občerstvenie: guláš bravčový aj z diviny, Pukancké párance a nápoje.

Súčasťou podujatia bol aj turistický výstup na Priesil. Športová strelba na letiace terče zaujala hlavne deti, ktorých tam bolo neúrekom. K dobrej nálaďe sa priložilo aj pekné počasie v prekrásnom prostredí. Dovoz a odvoz pre všetkých bol zabezpečený autobusom.

Antonia ĐUROVSKÁ,
členka Predsedníctva Oblastného výboru v Leviciach

Pietny akt v Ivanke pri Dunaji

Pri príležitosti Dňa slovenského vojnového letectva sa 26. septembra uskutočnil pietny akt odhalenia zrekonštruovaného pamätníka čatárovi, poľnému pilotovi Antonínovi Valešovi, príslušníkovi stíhacej letky, 3. leteckého pluku gen. M.R. Štefánika, približne 300m od mohyly M.R. Štefánika v Ivanke pri Dunaji. Pietnej spomienky sa zúčastnil minister obrany SR Ľubomír Galko, vojenský pridelenec ČR genmjr. Jiří Jančík, slovenský kozmonaut Ivan Bella, prezident Slovenského leteckého zväzu plk. Miroslav Grega, starostka obce Magdaléna Holcingerová, rodinní príslušníci A. Valeša, členovia klubov

letcov gen. M.R. Štefánika, Vojenských výsadkárov, Školy dôstojníckeho dorastu letectva a iní.

Miesto pamätníka pripomínajúceho tragickú leteckú haváriu čatára A. Valeša pri plote bratislavského letiska bolo už akosi zabudnuté. Dlhé roky bolo nepovšimnuté, v lete zarastené trávou, v zime zapadnuté snehom, a tak stratené pred zrakmi okoloidúcich. Po objavení pamätníka členmi Klubu letcov gen. M.R. Štefánika v Bratislave sa rýchlo spracoval a zrealizoval projekt obnovy tohto pamätníka. Jeho rekonštrukcia sa zrealizovala za finančnej pomoci Ministerstva obrany SR, Letových prevádzkových služieb a ďalších pod vedením predsedu bratislavského Klubu letcov M. Matejíčka.

Pavel FRANIČ

Na Chabenci sme sa srdečne pozdravili.

Spomienková slávnosť v katastri Devičian.

Cez Chabenec – na počesť povs

Blíži sa významné 67. výročie ojedinelej udalosti v povstaleckom vojsku, vojakov a partizánov – prechod z Liptovskej strany Nízkych Tatier, od Solísk cez Chabenec do dolín na breznianskej strane. Hlavný štáb partizánskeho hnutia na Slovensku pod velením plk. Asmolova rozhodol vyvieť spod tlaku nemeckých vojsk povstalecké vojská z liptovskej strany Nízkych Tatier na južnú stranu do priestoru Bystrá.

Desiateho novembra 1944 ráno okolo ôsmej hodine, po nemeckom prepade povstaleckých stráží pri vchode do dolín, začal sa odchod povstaleckých a partizánskych jednotiek na čele s plk. Asmolovom a s poslancami Švermom, Slánskym a Lietavcom po ceste prieskumu.

Ústup vojakov a partizánov ob-

ranným bojom kryli vojaci 2.čs. paradesantnej brigády pod velením ppor. Džamku. V novembrovom nečase ústup bol veľmi náročný. Množstvo snehu, mráz a na hrebeni silný vietor vyžmýkavali aj posledné sily pochodujúcich. Do dolín padali nielen kone s nákladom, ale aj ľudia. Od vyčerpania zahynuli poslanec

Ján Šverma a desiatky vojakov a partizánov. No ani takéto útrapy nezvrátili odhodlanie povstalcov pokračovať v boji proti fašistickým votrelcom.

Na počesť tejto udalosti Oblastný výbor SZPB v Žiline je spoluorganizátorom dlhoročného turisticko – poznávacieho zájazdu „Po stopách bojov 2.čs.sam. paradesantnej brigády v SNP s prechodom Chabencu“, ktorý organizuje Klub vojakov ZV SR posádky Žilina. Prechod Chabencom sa svojou prítlačivosťou stal významnou akciou pre široký okruh záujemcov. Osemnásteho

augusta tohto roku sa v Žiline zišli členovia z klubov vojakov ZV SR zo Žiliny, Martina, Dolného Kubína, Popradu, Trenčína, Nového Mesta n/Váhom, vojaci z 5. pluku špeciálneho určenia z posádky Žilina aj členovia SZPB zo žilinských ZO a Kysuckého Nového Mesta. Aj keď náš výstup na Chabenec nie je po pôvodnej trase od Solísk, ale od Magurky, pripomína prechody partizánskych emisárov z HŠPH a rôznych partizánskych a vojenských oddielov po dobu pôsobenia v horách.

Na Magurke v blízkosti štábu 4. partizánskej brigády sme sa

zoznámili s históriou Magurky, bojovou cestou 2. čs. sam. pdb. v SNP, ale aj s činnosťou a pôsobením 4. partizánskej brigády v tomto priestore. Starší účastníci sa vydali autobusom na prehliadku Múzea SNP v Banskej Bystrici. Mladší a zdatnejší na prechod Chabencu. Po viac ako štvorhodinovom výstupe z tridsaťčlennej skupiny dvadsaťjeden najzdatnejších dosiahol vrchol Chabencu. Cestou na Chabenec a do Lomnistej doliny bolo dostatok času na obdivovanie prírody, krásy pohoria Nízkych Tatier a v diaľke sa vynárajúcich

Pomienky na 2. svetovú vojnu

Foto: Tomeček KVV Martin

Účastníci výstupu na Chabenec.

Foto: Tomeček KVV Martin

Pamätník A. Valeša.

Foto: pf

Foto: ad'

Pietny akt v Ivanke pri Dunaji.

Foto: pf

stalcov

končiarov fatranských, Roháčov a Liptovských hôľ.

Na Chabenci sme sa srdečne pozdravili a vzájomne si zablahoželali. Bolo o čom hovoriť. V peknom slnečnom počasí sme si predstavovali strastiplnú cestu „Pochodu smrti“, zasnežené Nízke Tatry, mráz, fujavicu a vyčerpanosť povstalcov v novembri 1944.

Skoro po troch hodinách zostupu v Lomnistej doline pri Asmolovovej chate nás očakávali starostka obce Jasenie Helenka Kordíková s tajomníkom ObĽV SZPB Brezno Antonom Pôbišom, pred-

sedom ZO SZPB Jasenie Jánom Babkom a predseda KVV Brezno pplk.v.v. Jozkom Schulczom spoločne s účastníkmi a pamätníkmi SNP Jozkom Bakošom, Jánom Gaboňom, Františkom Gubovom a Miroslavom Cibulom. Po zvitání a pri občerstvení rozpútala sa živá beseda o SNP, oslobodení, daroch prírody a zážitkoch z prechodu. Práve účastníkmi a pamätníkmi SNP bola vysoko ocenená naša dlhoročná aktivita – „prechod Chabenca“ na zachovanie pamätí o Slovenskom národnom povstaní a ich propagáciu pre mladšiu generáciu. Pripravená výstavka trofejnej výzbroje a dokumentov v Asmolovovej chate priblížila nám udalosti a činnosť HŠPH na Slovensku.

Každý účastník tohto stretnutia bol predsedom ObĽV SZPB v Žiline odmenený pamätným listom. „Za prechod Chabenca“ a „Zo stretnutia v Lomnistej doline“ s radosťou si ich prevzali všetci účastníci tohto vydareného podujatia. Medzi nimi aj 85-ročný plk.v.v. mgr. Karel Benc s manželkou, Ludmila Hanáková zo Žiliny, Janko Grietly z Čierneho Balogu, ale aj študenti Katarína Ukropcova z Nového Mesta nad Váhom a Lukáš Fejfar zo Žiliny a vojaci 5. plk. špeciálneho určenia.

Dlhoročná spolupráca s Obecným úradom a ZO SZPB Jasenie, Klubom vojenských vyslúžilcov a ObĽV SZPB v Brezne pozitívne prispieva k popularizácii a za-

chovaniu tejto aktivity. Ojedinelou skutočnosťou je, že na tomto podujatí sa pravidelne spoločne stretávajú tri generácie účastníkov, starí rodičia ich deti a vnúčatá a to je na tom to najkrajšie.

Organizovaním sprievodných akcií k výročiu SNP vyjadrujeme úctu a vďaka povstaleckým bojovníkom a všetkým tým, ktorí im po prechode do hôr pomáhali zachovávať iskierku nádeje slobody. Spolupráca organizácií SZPB s klubmi ZV SR, Vojenských výsadkárov SR a ostatnými záujmovými občianskymi združeniami je dobrým počínom za zachovanie a propagáciu Slovenského národného povstania a boja za národné oslobodenie.

Juraj DROTÁR

Pamätník A. Valeša

Pamätník pri plote bratislavského letiska v Ivanke pri Dunaji bude pripomínať tragickú leteckú haváriu čatára, poľného pilota Antonína Valeša. Narodil sa 21. júna 1902 v Týnci (okr. Louny). Po skončení ľudovej školy sa vyučil za nástrojára. 23. mája 1922 bol odvedený a 1. októbra toho istého roku nastúpil na vojenskú prezenčnú službu v Leteckom pluku 1, so sídlom veliteľstva v Prahe. Po prezentácii bol pridelený do Vzduchoplaveckého učilišťa v Chebe, kde po absolvovaní výcviku vykonával funkciu kresliča. V dôsledku svojho rozhodnutia lietať ho 15. marca 1924 zaradili do Pilotnej školy, kde absolvoval výcvik, ktorý úspešne ukončil 18. februára 1925 a ešte v hodnosti vojaka bol prevelený na Slovensko k Leteckému pluku 3 gen. M.R. Štefánika. V nitrianskej pozorovacej letke, kam ho zaradili, bol 5. marca 1925 povýšený do hodnosti slobodníka a nastúpil na výkon ďalšej dobrovoľnej činnnej služby v dĺžke 24 mesiacov. 1. mája 1925 bol vymenovaný za poľného pilota, 11. mája povýšený do hodnosti desiatnika a 11. augusta toho istého roku do hodnosti čatára. Od augusta do decembra absolvoval stíhací výcvik v Leteckom učilišti v Chebe. 7. decembra bol premiestnený k 31. nitrianskej stíhacej letke, ktorá bola v máji 1926 redislokovaná na letisko Vajnory. V lete toho istého roku v chebskom učilišti absolvoval kurz nočného lietania a 24. septembra mu povolili ďalšiu dobrovoľnú činnú službu na 12 mesiacov.

Životný osud Antonína Valeša sa napokon zavíril v tragický štvrtok, 16. decembra 1926, keď plnil úlohy leteckého výcviku vo vzdušnom priestore letiska Vajnory. Na lietadle Avia B-21 s výrobným číslom 63 počas letu, približne vo výške 700 metrov, sa vznietilo palivo a lietadlo začalo horieť. A. Valeš sa pokúsil núdzovo pristáť. Vo výške asi 5 metrov nad zemou, približne na mieste pamätníka, z lietadla vyskočil a ťažko sa zranil. V divíznej nemocnici v Bratislave ho operovali a amputovali mu nohu, ale v dôsledku viacnásobných poranení a veľkej straty krvi ešte v ten deň zomrel. Pohreb mal 23. decembra 1926 na cintoríne v dnešnom Panenskom Týnci.

Pri návšteve tohto pamätníka spomínajme s úprimnou úctou na pilota Antonína Valeša, ktorý statočne obstál aj v ťažkej, poslednej životnej skúške.

Pavel FRANIČ
člen Klubu slovenského leteckého zväzu

Cyprián z Červeného Kláštora

(28.7.1724 – asi 16.4.1775) KAMALDULSKÝ MNÍCH, PRÍRODOVEDEC

OSUDY ZNÁMYCH SLOVENSKÝCH OSOBNOSTÍ

Pri hľadaní pravdy o niektorých ľuďoch, ktorí boli vo svojej dobe výnimoční, sa často radšej uspokojíme s legendami. Stopy ich života zavlial čas, ale neraz aj nezaujím, pretože pravda býva niekedy krutá a naštrbí víťazné presvedčenie. Legendami opradený navždy zostane i „lietajúci mních“ – Cyprián z Červeného kláštora, ktorý sa vymykal kláštorným zvyklostiam. Našťastie, zostalo nám pár rukopisných dôkazov z jeho života, ale iné, o čom sa v súvislosti s ním hovorí, sú skôr dedukcie.

Niekoľko rokov je v pozornosti vedcov aj jeho pôvod. Cyprián, vlastným menom František Ignác Jäschke, sa pravdepodobne narodil 28. júla 1724 v sliezskych Polkovičiach mešťanovi a krajčírovi Jozefovi Jäschkemu. Ako kamaldulský mních pôsobil v kláštoroch v Čenstochovej, Brne, na Zobore v Nitre, pravdepodobne aj v Taliansku a od roku 1756 v Červenom kláštore.

Do Červeného kláštora prišiel ako 32-ročný a mal za sebou kus života. Zdá sa, že práve tam zúročil všetko, čo sa dovtedy naučil. Mal na to vhodné podmienky, lebo v kláštore bola lekáreň, ktorej sa na takmer dvadsať rokov stal správcou. Medzi mastičkami, fľaštičkami, liečivými bylinkami sa cítil ako v raji a chýr o jeho „zázrakoch“ pri liečení sa šíril po celom okolí. Podľa toho sa dá usudzovať, že mal celkom slušné vedomosti z medicíny, botaniky, farmácie, ale i z fyziky, matematiky a venoval sa i alchýmii. Pričinil sa o to, že v okolí kláštora vyrástla záhrada, kde pestoval liečivé byliny, ovocné stromy, ale aj rôzne cudzokrajné rastliny.

Príroda Pienin a Vysokých Tatier Cypriánovi učarovala, pochodil celý kraj a pozorným okom sledoval jej flóru. Na dôkaz toho, že to robil so zánietením fanatika, ale aj naslovovzatého odborníka,

nám zanechal herbár, ktorý je najstarším zachovaným herbárom na území Slovenska. Na 97 listoch s nalepenými 283 rastlinami a 32 stranami úvah o vtedajšej lekárskej vede vrátane konkrétnych príkladov z vlastnej medicínskej praxe, napísaných v nemčine, podáva výnimočné svedectvo. Rastliny pochádzajú väčšinou z oblasti

ukrývajú múry Červeného kláštora, to si môžeme iba predstavovať...

Keď popustíme uzdu fantázie, uvidíme muža v tmavej kutni s košíkom v lese zbierať liečivé rastliny, potom ich suší, varí, lisuje a mieša tak, že priam zázračne pomáhajú chorým, ktorí k nemu prichádzajú z blízokých i vzdialených

lietajúci stroj, na ktorom vrazil z vrchu Tri koruny zaletel až do Tatier za krásnou pastierkou. Tak to opísal aj poľský spisovateľ Jan Wiktor v románe *Okrídlený mních*. Hovorí o ňom, že bez vetra sa ani lístok nepohne. A niečo pravdy bude aj na tvrdení o lietajúcom mníchovi, aj keď sa priamy dôkaz o Cypriánových leteckých

ho predtým volali Vogelbergrom, pripol si čertovu mašinu na vrchu Troch korún a za jej pomoci doletel až k Morskému oku. Pán biskup nebol pri exekúcii prítomný, ale nemali sme možnosť ani vidieť mnícha, ktorého odviekli na miesto, odkiaľ už viac neuvidí hory a nebude v pokušení, aby znovu lietal,“ píše sa podľa levočského historika Elemira Kőszeghyho v archívnej listine z roku 1760.

Čo je teda pravda, a čo výmysel? Kde získal Cyprián vedomosti o lietaní, na základe čoho začal nad čímisi podobným vôbec rozmýšľať? Múry kláštora boli prívysoké a život za nimi sa riadil svojiským poriadkom. Rehoľa kamaldulov bola prísna, mnísi bývali oddelené v celách, zachovávali mlčanlivosť, venovali sa prevažne poľnohospodárskym prácam, rybolovu a písomníctvu. Indície niektorých autorov literatúry faktú vedú do Talianska, kde údajne Cyprián istý čas žil. Tu sa mohol stretnúť s dielom Leonarda da Vinci, ktorý sa dlhé roky zaoberal konštruovaním lietajúceho stroja, a v Taliansku už v šestnástom storočí zaznamenali prvé pokusy s lietaním.

Záhadou ostáva i to, kde Cypriána odpravili, aby na také „čertove kúsky“ viac nepomyslel. Aj z iných prípadov vieme, že inkvizícia, akokoľvek svätá, sa pred ničím nezastavila... Najskôr sa splnil rozsudok biskupa a odvážny mních viac milované hory neuvidel. Na tú dobu nesmieme múdry a šikovný človek skončil asi veľmi smutne, aj keď podľa poľského spisovateľa „mníchom sa stal len náhodou, lebo žil v časoch, keď vedu bolo možné pestovať len v kláštoroch“. Zdá sa, že svoj večný sen sníva v útrobach kláštora, kde si naňho spomenie každý, kto zavíta do expozície starej lekárne.

Jozef LEIKERT

V skanzene na Vychylovke nakrúcali celovečerný film *Lietajúci Cyprián*, ktorý približuje legendu o tajomnom mníchovi, ktorý žil v Červenom Kláštore a zostrojil lietajúci stroj, na ktorom odletel k Bohu. Film má medzinárodné obsadenie a hrajú v ňom herci zo Slovenska, Čiech, Poľska a Ruska. Účinkuje v ňom aj poľský herec Bartolomej Firlet.

FOTO: TASR – P. Ďurčo

Pienin a Tatier, sú označené nielen latinským, ale niekedy aj nemeckým, gréckym, goralským a českým názvom. Cenný dokument je národnou pamiatkou v zbierkach Slovenského národného múzea v Bratislave. Zaujímavé je, že obsahuje i po latinsky napísané oslavné verše o samotnom Cypriánovi, talentovanom, pobožnom učencovi – botanikovi, lekárovi, prírodovedcovi, alchymistovi, ale i maliarovi, výrobcovi svietidiel a zrkadiel. To sú najrukopisnejšie dôkazy, ale aké ďalšie tajomstvá

nejších miest. Liečivé mastičky, tinktúry, prášky vyrábali s takým fortieľom, že ho nepravníci považovali za šarlatána. No možno bola za tým iba záviť, veď vďační ľudia, ktorým pomohol zo zdravotných ťažkostí, mu nosili dary a vďaka svojim liečiteľským schopnostiam mal i v kláštore určité výhody.

Okrem liečiteľstva k Cypriánovým záľubám patrilo kreslenie a mal vzťah aj k matematike a fyzike. Storočia kolujú legendy, že si sám navrhol i skonštruoval

pokusoch nezachoval. Zostalo iba chabé svedectvo o treste, ktorý mu za pokusy s lietaním na „čertovom stroji“ uložila cirkevná vrchnosť. „Na príkaz nitrianskeho biskupa Ladislava Matyasovského z Markušoviec spálili čertov voz. Aparát zhotovil istý bráter Cyprianus z Lechnického kláštora, ktorý podľa červených tehál, z ktorých je postavený, ľud volá Červeným kláštrom. Pri spálení stroja bolo mnoho ľudí a zastavili sa aj ctihodní kanonici zo Spišskej Kapituly. Bráter Cyprianus, ktor-

Záľuba plukovníka Ladislava Sládeka

Ladislav Sládek (1928), rodák zo Senca, opustil strednú školu v Nových Zámkoch ako 15-ročný v roku 1943 a odišiel cez Maďarsko do Rumunska. V Rumunsku sa ako československý občan v jeseni 1944 prihlásil na veliteľstve Sovietskej armády so žiadosťou vstúpiť do 1. čs. armádneho zboru v ZSSR.

Veliteľ rozhodol, že mladý študent Sládek, ktorý okrem slovenčiny ovládal maďarčinu a ruštinu, zostane ako tlmočník. V tejto funkcii pokračoval so sovietskou ČA v bojoch cez Maďarsko (mestá Abony, Rákospalota, Gödöllő a iné) až na Slovensko (Nové Zámky), kde sa skončila jeho vojnová anabáza a odišiel do civilu.

Po oslobodení dokončil štúdium na strednej škole, zmaturoval a v roku 1951 nastúpil na základnú vojenskú službu. Absolvoval ŠDZ protiletadlového delostrelectva, neskôr chemické učilište a Vyššiu vojenskú školu vo Vyškove. Takto sa začala jeho

úspešná vojenská kariéra. Pôsobil na Slovensku v posádkach Východného vojenského okruhu v Trenčíne. Bol chemickým náčelníkom v rôznych vojenských útvaroch. Velil rote a neskôr bol členom pevnostného práporu na západnej hranici a veliteľom práporu zdravotníckej služby, až zakotvil na Vojenskej katedre SVŠT v Bratislave. Záľuba – učiť mládež – mu zostala na celý život.

V roku 1979 odišiel do výslužby v hodnosti podplukovníka. Ako člen SZPB, bývalý predseda OV SZPB v Galante a neskôr pracovník sekretariátu ÚV SZPB. V súčasnosti aktívne pôsobí v ZO

č. 2 v Rimavskej Sobote, kde sa usadil. Chodí na besedy do základných a stredných škôl, ale aj do obcí v okolí okresného mesta. Prednáša o 2. svetovej vojne, SNP, oslobodení a o domácom i zahraničnom odboji. Chodil aj v minulosti a podľa jeho skúseností, vtedy tieto akcie boli dosť formálne.

„Dnes je to iné,“ tvrdí L. Sládek. „Beseda s mládežou už nie je monológom lektora ako v minulosti, ale skutočnou diskusiou, na ktorú sa vždy musím dobre pripraviť. Preštudujem si najnovšiu literatúru a prečítam si články v tlači. Zoberiem si so sebou názorné pomôcky, mapy, fotografie a vyznamenania, a otvorene s mládežou diskutujem. Nevyhýbam sa ani otázkam na telo, odpoviem na všetko, na čo sa ma opýtajú,“ hovorí Sládek a dodáva, že okrem otázok na historické témy súvisiace s Povstaním

a oslobodením sa ho jeho mladí poslucháči, ale často aj učitelia a profesori, pýtajú na súčasný život odbojárov, aké majú dôchodky a ako ich štát podporuje. „Musím povedať, že majú skreslené predstavy o výške dôchodkov odbojárov a o členskej základni v SZPB. Napríklad nevedia pochopiť, že v SZPB bolo viac členov, ako bolo účastníkov odboja. Nie sú oboznámení s tým, že náš zväz dopĺňajú ako členovia pozostalí po odbojároch a sympatizanti,“ hodnotí.

Ladislava Sládeka do hodnosti plukovníka povýšil na návrh oblastného výboru a Ústrednej rady SZPB minister obrany SR Ľubomír Gallo rozkazom, ktorý prečítali na oslavách Povstania v Banskej Bystrici 29. augusta 2011. To bolo pre neho novým impulzom pre jeho lektorskú činnosť.

Július MOLITORIS

(Pre Bojovník bez nároku na honorár)

Jubilanti ZO SZPB sa dožívajú

- **Andrejová:** Ján Simko 65 rokov.
- **Bardejov 1:** Ján Hnat 92, Anna Roháčová 89, Juraj Polča 88 a Jozef Šoltýs 85 rokov.
- **Bardejov 2:** Helena Mydliková 99 rokov.
- **Bardejov 3:** Mária Sudimáková 87 rokov.
- **Bratislava 3:** Pavel Kлага 95 rokov.
- **Bratislava 4:** Anna Zvonárová 89 rokov.
- **Bratislava 7:** Jaromír Horniak 89 a Štefánia Dobrovičová 80 rokov.
- **Bratislava 9:** JUDr. Jaromír Charvát 91, Anna Zemanová 89 a Eugen Kropilák 87 rokov.
- **Bratislava 12:** MUDr. Cecília Oravcová 94 rokov.
- **Bratislava 24:** Ferdinand Kováčik 90, Dr. Jozef Mazák 85 a Ing. František Dunaj 84 rokov.
- **Bratislava 46:** PhMr. Alexander Lúčan 97 rokov.
- **Brezno 1:** Jaroslav Houška 88 a Pavol Kukliš 81 rokov.
- **Badín:** Mária Moravčíková 86 rokov.
- **Banská Bystrica – Radvaň:** Anna Snopková 89, Ing. Ondrej Barto 84, Helena Šajtrochová 81 a Soňa Mesiariková 65 rokov.
- **Banská Bystrica – Obr. mieru:** Ing. Pavel Šmal 86 a Mária Michalová 82 rokov.
- **Banská Bystrica – Fončorda:** Ján Holič 86 rokov.
- **Banská Bystrica – Stred:** Ivo Nábělek a Mgr. Iva Nábělková 45 rokov.
- **Budkovce:** Anna Žofčáková 83 rokov.
- **Cinobaňa:** Ján Gombala 95, Mária Pilhánová 90, Jolana Turcajová 85, Jozefa Hašková a Helena Nociarová 80, Darina Belovová, Má-

- ria Palíková a Štefan Filus 70, Viera Gombalová a Svetoslav Straka 65, Ing. Bohuskav Salaj 55 a Milan Korim 45 rokov.
- **Čierny Balog:** Terézia Herichová 101, Irena Giertlová 90 a Margita Potkányová 89 rokov.
- **Čabiny:** Mária Kohútová 92 rokov.
- **Dolná Krupá:** Ondrej Garažia 55 rokov.
- **Hanušovce:** Anna Hanzová 90 rokov.
- **Holčíkovce:** Ján Fajčák 70 rokov.
- **Hnúšťa:** Emília Horváthová 92 a Ida Maciaková 86 rokov.
- **Hažlín:** Anna Daňková 90 rokov.
- **Hatalov:** Helena Paľová 84 rokov.
- **Jovsa:** Anna Dlužaninová 88 rokov.
- **Košice 2:** Alexander Karabeloš 85 rokov.
- **Košice 8 – Sever:** Mgr. Marta Jamnická 60 rokov.
- **Košice – Staré mesto:** Emília Králková 89 rokov.
- **Kláštorec p/Znievom:** Jozef Solčany 84 rokov.
- **Kolačno:** Ing. Rudolf Gašparík 80 rokov.
- **Kríže:** Anna Tejová 92 a Anna Kalistová 60 rokov.
- **Livovská Huta:** Michal Šveda 86 rokov.
- **Liptovská Teplička:** Mária Dunajská 92 a Mária Kováčová 88 rokov.
- **Lučenec 2:** Ondrej Kurtiniak 75 rokov.
- **Liptovský Mikuláš:** Michal Plichta 87 a Božena Mikulášová 82 rokov.
- **Myjava:** Anna Křečková 81, Anna Strnátková 80 a Ing. Branislav Borsuk 75 rokov.

- **Martin – Stred:** Anna Hrevušová a Rudolf Eliáš 89 rokov.
- **Martin – Sever:** Michal Jezný 92 rokov.
- **Marhaň:** František Partila 55 rokov.
- **Michalovce 1:** Ing. Michal Mazúr 86 a Ing. Štefan Karaffa 65 rokov.
- **Nitra – Horné mesto:** Emil Bušovský 90, Jolana Drábeková 87, Anna Jánošíková 84, Viliam Babka 81 a Alžbeta Kuková 80 rokov.
- **Nitra – Zobor:** Viliam Patala 88, Štefan Pleva 86, Eva Labová a Michal Soták 84, Paulína Furková 83, Štefan Cabadaj 82, Viliam Halla 81, Michal Rohál, Michal Marko a Jozef Galba 80 rokov.
- **Nové Mesto n/Váhom:** Ján Gavač 93, Emília Stančeková 92, Anna Klčovská 88, Oľga Kvasnicová 86, Emília Šupejová 84 a Margita Malotová 83 rokov.
- **Pezinok:** Jakub Polák 90, Margita Vazanová 83 a Jozef Patterman 60 rokov.
- **Prešov – Solivar:** Michal Čarný 86 rokov.
- **Prešov 3:** Ema Jakabčinová 92, Ing. Michal Marcinov 91, Michal Pituch a Michal Kačenák 90, Eugen Rohlitz 87, Juraj Kohút 85 a Mária Švedová 84 rokov.
- **Poltár:** Mária Vargová a Mária Vaclaviková 89 rokov.
- **Piešťany:** Anežka Horváthová 91 rokov.
- **Palín:** Anna Kuzmová 55 rokov.
- **Pavlovce n/Uhom:** Zuzana Hrabovská 87 a Alžbeta Perduľáková 86 rokov.
- **Petrovce n/Laborcom:** Elena Džurbová 83 rokov.
- **Rakovec n/Ondavou:** Anna Belejová 91 rokov.
- **Rimavská Sobota 2:** Judita Bolfíková 93 a Vojtech Švantner 65 rokov.
- **Rožňava:** Dušan Sedlák a Ondrej Pozman 65, Ing. Ivan Gemerský 60 rokov.

- **Radvaň n/Laborcom:** Michal Firkal 90 rokov.
- **Sliach:** Anna Laskavá 88 rokov.
- **Senica:** Ján Žila 92 a Gizela Fišerová 88 rokov.
- **Stará Ľubovňa:** Katarína Imrichová 83 a Emil Hermel 70 rokov.
- **Sučany:** Ján Jamriška 87, Miloslav Miert 90 a Ema Buliaková 75 rokov.
- **Sereď:** Ladislav Holík 89 a Ing. Štefan Veselý 83 rokov.
- **Svit:** Bianka Malotová 88 rokov.
- **Skýcov:** Hedviga Gahérová 82 rokov.
- **Snakov:** Anna Daňková 85 rokov.
- **Sobrance:** Helena Golejová 86 rokov.
- **Strážske:** Jozef Makar 87, Ing. Ondrej Cehula 82 a Michal Mochťak 25 rokov.
- **Trhovište:** Mária Papcunová 83 rokov.
- **Trenčín 1:** Štefan Šteflovic 90, Martin Jankovic 89, Alžbeta Karyová a Katarína Breznická 88, Michal Lajčák 85, Nora Guttmannová 81, Milan Mazák 80 a Ing. Miroslav Ondráš 65 rokov.
- **Trenčín 2:** Jozefína Brlejšová 92 rokov.

- **Tlmače:** Viktor Brumlovský a Ján Havran 70 rokov.
- **Veľké Teriakovce:** Karol Kučera 80 rokov.
- **Valaská:** Martin Benčík 92, Štefan Soták 89, Ondrej Kralik 87 a Veronika Belasá 80 rokov.
- **Vranov n/Topľou 1:** Andrej Bak 90, Helena Kušnírová 85, Alžbeta Juhanová a Anna Petříčková 70 rokov.
- **Vígľaš:** Pavel Záchenský 86 rokov.
- **Varadka:** Helena Špiková 70 rokov.
- **Vinné:** Anna Torhanová 85 rokov.
- **Vyšné Nemecké:** Anna Fenciková 83 rokov.
- **Zalužice:** Mária Paulovčíková 85 rokov.
- **Zbudza:** Ondrej Mižo 88 rokov.
- **Závadka:** Ondrej Kohár 65 rokov.
- **Zvolen – Centrum 4:** Alžbeta Koreňová 90 rokov.
- **Zvolenská Slatina:** Mária Kockavcová 70 rokov.
- **Zemianske Kostolany:** Aranka Kabatiarová 88 rokov.

Jubilantom srdečne blahozeláme!

Navždy sme sa rozlúčili

- **Banská Bystrica – Tr. SNP** s 88-ročným JUDr. Arnoldom Likavcom.
- **Bratislava 16** s 86-ročným Štefanom Repom.
- **Cinobaňa** s 91-ročnou Emíliou Hazuchovou a 70-ročným Ing. Jurajom Andrášikom.
- **Hnúšťa** s 93-ročným Ondrejkom Maciakom.
- **Kojšov** s 89-ročnou Máriou Grabanovou.
- **Nitra – Horné mesto** s 85-ročnou Martou Rajčániovou a 79-ročnou Annou Hriníkovou.
- **Nitra – Zobor** so 63-ročným Ing. Jozefom Jurákom.

- **Nové Mesto n/Váhom** s Ing. Ctiborom Fusekom.
- **Svätý Jur** so 75-ročnou Martou Košárkovou.
- **Svit** s 86-ročným Jánom Liškom a 80-ročnou Teréziou Tešlovou.
- **Skýcov** s 84-ročným Alojzom Bernátom.
- **Skalica** s Emíliou Iršovou.
- **Trenčín 1** s 91-ročným Emíliom Haškom.
- **Tisovec** so 78-ročnou Elenkou Pavlikovskou.

Česť ich nehynúcej pamiatke!

Za Annou Blšťákovou

Základná organizácia č. 9, Bratislava, mestská časť Ružinov sa navždy rozlúčila s 88-ročnou ANNOU BLŠŤÁKOVOU, vdovou po partizánskom letcovi Imrichovi Blšťákovovi. Zosnulá bola spoluzakladateľkou Štátneho bábkového divadla v Bratislave, kde pôsobila ako členka umeleckého súboru 30 rokov.

Česť jej pamiatke!

T. SZABOVÁ

Jubilanti v Krajinom

Pri príležitosti jubilea, 90. narodenín Samuela Kravárika, člena ZO SZPB Krajné, z osady Konkušova Dolina, mu prišli zablahoželať predseda ZO SZPB Krajné Ján Sedílek (kapitán letectva vo výslužbe) a Danka Marková, zástupkyňa starostu obce, ktorá je učiteľkou na ZŠ v Krajinom.

Samuel Kravárik bol od 29. 8. 1944 do 7. 4. 1945 účastníkom domáceho odboja, pomocníkom partizánov, ako spojka. Poskytoval partizánom stravovanie, ubytovanie, zháňal potraviny a prinášal správy od druhých skupín. Spolupracoval so skupinou Sneženského a pomáhal vojnovým zajatcom, ktorí ušli z nemeckého zajatia. Spreádzal ich po cestách, kde im nehrozilo nebezpečenstvo, aby sa mohli dostať čo najskôr na pravé miesto. Túto prácu vykonával až do príchodu Červenej armády,

t. j. do oslobodenia. Za slovenského štátu mal narukovať, ale nenarukoval, preto bol vyhlásený za dezertéra (vojnového zbeha). Veľakrát ho hľadali, ale nájsť ho sa im nepodarilo.

Z návštevy a z ocenenia mal

Samuel Kravárik úprimnú radosť a rád sa s prítomnými porozprával. Ján Sedílek bol zablahoželať i ďalším členom – jubilantom ich ZO SZPB, ktorí mali narodeniny v mesiaci september a október. Sú to: Zuzana Gavorová (94 r.), Katarína Šagátová (86 r.), Štefan Malý (65 r.) a Ján Ďuriš (85 r.).

Text a foto: Viliam SOLOVIČ

Zľava: Ján Sedílek, Samuel Kravárik, s cennou medailou M. R. Štefánika III. stupňa, ktorú pri jubileu dostal, Danka Marková. Foto: VS

Keď minister Čatloš organizoval vojenský prevrat na Slovensku

Minister národnej obrany Ferdinand Čatloš sa už v auguste 1944, v čase ilegálnych príprav na povstanie, ponúkol Šmidkemu k organizovaniu vojenského prevratu na Slovensku. Rozhodol sa dať svoj úmysel Moskve na vedomie, ale pri tom chcel stále pokračovať v prejavoch lojality voči Nemecku. Dal si zavolať vedúceho jeho spravodajského oddelenia, stotníka Staneka, ktorý bol zapojený do odbojovej organizácie, o čom mal Čatloš vedomosť, a cez neho dal svoje rozhodnutie, ktoré mal spracované v Memorande, na vedomie Slovenskej národnej rade (SNR), aby sa to dostalo do Moskvy.

Memorandum posielané do Moskvy, sa dostalo do rúk SNR. Keď zistili, že je autentické, odpovedali Čatlošovi prostredníctvom Staneka, že vojenskú akciu, akú chce Čatloš predviesť, SNR prijme, neprijme však politickú stránku jeho ponuky. SNR sa uzniesla že do Moskvy poletí poslanec Šmidka a pplk. Ferienčík, ktorí vezmú so sebou Čatlošovu ponuku v Memorande. O politickej stránke jeho ponuky sa Šmidka vyjadril, že je to „politická naivita“, lebo sa obracia na Červenú armádu, ale ponúka jej generálsku diktatúru na Slovensku, ktorej by on stál v čele a komunisti by boli prostredníkom medzi ním a Moskvou. Čatloš v Memorande žiadal, aby Sovietsi jednali priamo s ním a so slovenskou vládou. To SNR rozhodne odmietla. Keď si Čatloš zavolať k sebe stotníka Staneka kvôli odoslaniu tohto Memoranda, povedal mu, že o tejto akcii vie aj prezident Tiso.

Pilotom lietadla s delegáciou Šmidkeho a Ferienčíka bol mjr. Lisacký, priletel do Ruska bol 4.8. 1944. Memorandum od Čatloša odovzdali sovietskym generálom u veliteľstva 4. Ukrajinského frontu. Informovaný o tom bol aj československý veľvyslanec v Moskve Fierlinger, aby informoval vládu v Londýne.

Potom, keď generál Čatloš ukončil 1. septembra 1944 čestnú väzbu, do ktorej ho vzal prezident Tiso na naliehanie nemeckého vyslanca Ludína, a pri príležitosti odzbrojovania bratislavskej posádky z Bratislavy, druhého dňa utiekol do Banskej Bystrice. Na základe prejavu, ktorý mal v Bratislave v rozhlase, bola jeho ponuka tu aj v Londýne čs. vládou odmietnutá. Čatloš mal požiadavku aj na to, aby mohol v rozhlase z Banskej Bystrice prehovoriť, ako bol k tomuto prejavu v Bratislave prezidentom Tisom, Nemcami prinútený. Aj táto požiadavka mu bola zamietnutá. Štrnásteho septembra boli generáli Čatloš a Turanec odsunutí lietadlom do Sovietskeho zväzu.

Už v prvej fáze okupácie Slovenska zasiahli od severozápadu dve nemecké SS divízie cez Považie a Žilinu, Strečnianskou dolinou von na Martin. Od východu to bola tanková divízia podporovaná leteckým útokom na stredné Slovensko. Ich útoky boli cielené zmocniť sa železničných tratí od východu Slovenska a Žilinu a Bo-

humín do protektorátu a druhej trasy z východu cez Pohronie na západ, ktoré nevyhnutne potrebovali pre presun a odsun pre Východný front a prebojovať si ústupové cesty. Od západu to bol hlavne SS pancierový pluk polície SCHILL, so špeciálnym poslaním k potlačeniu povstania na Slovensku.

Do Ružomberka došla už 27. augusta od severu nová SS jednotka

vali vo vile Róza v Lubochni, bolo v boji zlikvidovaných.

Ósmeho septembra 1944 zaslal z Prahy štátny minister a vojenský veliteľ pre Čechy a Moravu K. H. Frank ríšskemu vodcovi SS Himlerovi do Berlína prísne tajný bleskový ďalekopis so žiadosťou o rýchlu likvidáciu povstania na Slovensku, s vyhlásením o opatreniach na moravsko-slovenských hraniciach. V ďalekopise okrem iného uvádza: „**Situácia na Slovensku sa naďalej vyostruje. Podľa došlých hlásení nepostupujú nemecké bojové zväzky dopredu a navyše hrozí nebezpečenstvo, že budú odrezané od ich zadných spojov. Situácia v protektoráte vojenskými a politickými udalosťami uplynulých**

sku došlo k povstaniu proti Tisovej vláde a proti prísuvným nemeckým vojskám, že veľké časti slovenskej armády podporovanej obyvateľstvom ovládajú prísuvné línie pre nemeckú armádu bojujúcu na východnom fronte. Hneď nato sa stretol s ríšskym vodcom SS Himmlerom, ktorý ho varoval, že bude mať na Slovensku veľmi ťažkú úlohu, lebo je ohrozený nielen východný front, ale aj veľmi dôležité priemyselné strediská na Považí a v Ružomberku. Potom odcestoval do Bratislavy, kde sa stretol s nemeckým generálom pancierových vojsk Hubickým, veliteľom pohotovostnej a spravodajskej služby H skupiny Dr. Wileskom a prezidentom Tisom.

Už v druhej polovici septembra

niť túto brigádu po jej prilete na predpísané stavy.

V septembrových dňoch r. 1944 bola naša pozornosť uprená k Duklianskemu priesmyku, odkiaľ mohla prísť najúčinnejšia pomoc pre povstanie. Na severnej strane Karpát bolo v čase nášho obranného vystúpenia sústredených šesť nemeckých divízií na obranu Duklianskeho priesmyku pred vojskami sovietskej armády a na južnej strane v priestore Košíc bol rozmiestnený nemecký pancierový zbor. V priestore Humenné – Michalovce jedna pancierová a jedna pešia divízia, ktoré neskoršie bojovali proti povstaleckým jednotkám na strednom Slovensku. Po vyradení našich dvoch východoslovenských divízií, zradou plk. Tolského

Dobrovoľníci idú do SNP

Ilustr. foto: TASR

v počte 70 mužov, aby nahradila už pred tým zlikvidovanú SS jednotku akciou partizánov. 27. augusta došla do Ružomberka aj jednotka príslušníkov gestapa v sile 80 mužov. **Ved' v závode zlievarní mali Nemci vyrobených a na vývoz do Nemecka naložených 40 vagónov – 980 kusov hlavných pre delá. Nepodarilo sa im ich odviezť hlavne preto, že pri Kraľovianoch, v Kraľovianskej tiesňave, kde operovala aj naša bojová skupina kpt. Gondu, bol nákladným vlakom zatarasovaný na trati železničný tunel. Tak, ako bola zlikvidovaná predchádzajúca jednotka Nemcov akciou partizánov, bola čoskoro zlikvidovaná aj táto nová jednotka SS.** 47 príslušníkov jednotky v bojoch padlo a 22 bolo zajatých. Príslušníci došlej jednotky gestapa, ubytovaní po hoteloch, boli zaistení a uväznení v posádkovej väznici. Ostatných 24, ktorí sa zabarikádo-

vali aj tak veľmi napätá, naliehanie vyžaduje, aby sa povstanie na Slovensku čo najrýchlejšie likvidovalo.“

Nemecké vedenie vykonalo opatrenia. Vymenilo aj veliteľa okupačných vojsk na Slovensku, SS generála Bergera. V polovici septembra vymenovali miesto neho SS obergruppenführera generála polície H. Hofleho. Asi v polovici septembra 1944 dostal SS gen. Hofle telegram od Himmlera, že je vymenovaný za nemeckého generála na Slovensku a veliteľa nemeckých vojsk nasadených na podporu slovenskej vlády, pre pacifikáciu tejto krajiny. Nariadil mu, aby sa okamžite hlásil na poľnej komandatúre, jeho zástupcom bude generál Guerner. Pred odchodom na Slovensko sa stretol vo východnom Prusku vo vodcovom hlavnom stane s jeho predchodcom, SS generálom Bergerom. Ten ho informoval, že na Sloven-

začali nemecké vojská zo všetkých smerov, za použitia ťažkých zbraní a tankov, sústredený útok na údolie Turca, keď padli L. Mikuláš, Ružomberok, Žilina, Vrútky a hrozil už pád Martina. Po dobu 22 dní tvrdých obranných bojov bola 5. taktická skupina na rozkaz náčelníka štábu 1.čs.armády mjr. Noska pred jej obkľúčením z Turca vytiahnutá na ústup.

Bola organizačne včlenená do druhej a tretej taktickej skupiny a zasedaná na front. **Ja som bol zaradený do tretej taktickej skupiny plk. Kunu v Budči pri Zvolene, ktorá tu operovala v oblasti Hronskej Dúbravy, proti jednotkám SS, pancierovému pluku SCHILL a asi do 14 dní som bol zaradený v Hronseku do jednotky pripravovanej z vojakov 1. čs. armády ako doplnok do 2. čs. samostatnej paradesantnej brigády, podľa rozkazu veliteľa 1. čs. armády gen. Wiesta, dopl-**

sa nám vzdialenosť k sovietskym jednotkám viac než zdvojnásobila.

Sovietska ofenzíva proti nemeckým vojskám v Karpatsko-duklianskom priesmyku sa začala 8. septembra. Sovietske vedenie predpokladalo jej rýchlejší priebeh. Do tejto operácie bol zasadený aj 1.čs. armádny zbor, ktorému v tom čase velil generál Kratochvíl. Podľa plánu sovietskeho vedenia, mali sa jednotky čs. armádneho zboru do piatich dní dostať do priestoru Prešova, čo sa nepodarilo. Vyššie sovietske orgány nariadili vyšetrenie príčin neúspechu. Šetrenie ukázalo, že zmätok v ich organizácii bol zavinený ťažkými chybami čs. vedenia. Sovietske velenie preto 10. septembra 1944 odňalo generálovi Kratochvílovi velenie, vzhľadom na to, že nezvládol situáciu, a zverilo vedenie 1.čs armádneho zboru plk. Svobodovi.

plk.v.v. A. ŠÁLY

(Pre Bojovník bez nároku na honorár)

Občania obce Bodiná v odboji

Boj za národnú slobodu a proti fašizmu bol súčasťou života prevažnej časti obyvateľov obce Bodiná v okrese Považská Bystrica v čase druhej svetovej vojny. Prvá ilegálna odbojová skupina sa vytvorila okolo učiteľa Dezidera Kováča v októbri 1942. Spolupracovala s odbojovou skupinou v Prečine a v Považskej Bystrici v Zbrojovke, kde niektorí občania Bodíny pracovali.

V marci 1944 bol vytvorený RNV pod vedením Ondreja Bošku-Soliša. Ďalšími členmi boli: Štefan Janura, Ján Golier, Ján Boško-Chovanec, Jaroslav Boško, Ignác Mríšo, Matúš Klúčik-Štepanický, Juraj Dúbravka-Rylo, Jozef Apoleník, Štefan Kováčik, Štefan Rajčan, Jozef Svitek a Štefan Boško-Chovanec. V čase príprav na ozbrojené povstanie v SNP nadviazal RNV v Bodínej úzky kontakt s odbojovou skupinou v Domaniži a v Kuneráde. 28. augusta 1944 prišiel do Bodínej člen ilegálneho hnutia Valent Hyben, žandár v Domaniži, s príkazom, aby boli okamžite zriadené obvodné stráže. Touto úlohou bol poverený Jaroslav Boško, ktorý úlohu zabezpečil. Veliteľ stráže bol Ján Mríšo a jeho zástupcom sa stal Juraj Boško-Chovanec. Zbrane a muníciu doviezol Peter Briestenský zo Zemianskej Závaldy. Ôsmeho septembra prišli do obce slovenskí vojaci v počte asi 150 mužov, ktorí prišli na pomoc SNP do priestoru Domaniža-Rajec-Kunerád. Proviant pre túto jednotku zabezpečovali občania: Jozef Šcotka, Tomáš Dvorščík, Rudolf Boško a Matúš Zaťko.

Viaceri občania sa 23. septembra 1944 zúčastnili vytvárania

zátaras na prístupových cestách smerom na Veľkú Čiernu a Rajec a ďalšia skupina pod vedením Jána Mríšu zabezpečovala protitankovými granátmi prístupovú cestu medzi Považskou Bystricou a Prečinom.

V tom čase bolo dovezené veľké množstvo zbraní a munície, ktoré boli uložené v dome predsedu RNV Ondreja Bošku-Soliša. Výzbroj na príkaz veliteľa partizánskeho oddielu operujúceho v priestore Vrchteplá-Kostelec-Súľov-Hradná por. sov. arm. Pavla Zozulu a I. Slivina, príslušníkov II. čsl. part. brigády M.R. Štefánika odviezli do obce Súľov-Hradná. (Veliteľ odd. P.Zozulov padol v boji s nepriateľom 6.2.1945 pri obci Kostelec v okr. Pov.Bystrica). V boji s okupantskou nacistickou armádou pri obrane obce Bodiná padli do zajatia 24. septembra 1944 jej občania: Jan Golier a Bohumil Mríšo, ktorých Nemci na druhý deň zastreli. V tom čase sa už príslušníci nacistickej okupačnej armády usadili v obci, odkiaľ robili protipartizánske akcie v okolitých obciach, pri čom prebiehalo sústavné vyšetrovanie občanov, brali dobytok, potraviny a iné veci, terorizovali a trýznili mnohých občanov.

16. decembra 1944 vypálili v osade „Marek“ chalupa osadníkov: Michala Valička, Jozefa Valička, Jána Lišického, Jakuba Kuššu, a Ignáca Mríšu. Obývaná samota „Studená“ bola úplne zlik-

Pamätník padlým občanom v obci Bodiná v čase 2. svetovej vojny a v SNP.

Foto: archív VF

vidovaná a obyvatelia Ján Dúbravka-Petrík s manželkou Janou boli odvezení do koncentračného tábora.

Blížiaci sa front zvyšoval besne-

nie hrdlorezov nacistickej armády, príslušníkov Vlasovovho vojska a špeciálnych protipartizánskych oddielov. Tak 17. apríla 1945 vypálili v obci osem poľnohospodárskych usadlostí občanov: Jána Bošku-Chovanca, Matúša Klúčiku-Štepanického, Juraja Brveníka, Štefana Bošku-Chovanca, Jozefa Sviteka, Alexandra Králiku, a Šte-

telmi obce a držali ich ako rukojemníkov pre svoju ochranu. Neskôr Štefana Kováčika odviekli do koncentračného tábora kde po ťažkých útrapách zahynul. Rudolfa Bošku zastreli a Štefan Rajčan padol v boji pri obci Štiavnik.

Tesne pred príchodom oslobodzujúcich armád okupačné vojská obec úplne vydrancovali.

fana Minarčíka. V ten osudný večer bolo 22 občanov Bodínej odvezených do Prečína, kde ich neľudsky mučili pri vyšetrovaní o spolupráci partizánov s obyva-

30. apríla 1945 obec Bodiná a jej okolie boli oslobodené príslušníkmi Sovietskej armády a 2. československého armádneho zboru.

Vladimír FRAŇO

Kto bol kpt. Samuel Malach-Petrovský

Narodil sa 5. februára 1916 v Báčskom Petrovci v Juhoslávii, kam sa pred tristo rokmi vysťahovali jeho predkovia za prácou. Pochádzal z mnohodetnej rodiny maloroľníka, v ktorej nechýbala ani láska k rodnému jazyku, ktorého sa národnostná menšina Slovákov v Juhoslávii pevne pridržala. Študoval na miestnom slovenskom gymnáziu, kde sa začal prejavovať literárny talent mladého Samuela. Bol aktívnym členom literárneho študentského spolku Sládkovič. Po dvoch rokoch sa stal poslucháčom vojenskej akadémie v Belehrade. V roku 1938 sa v Karlovcí otvorene postavil proti fašisticky orientovaným dôstojníkom. Odvelili ho

do poľného tábora na albánske, neskôr juhoslovansko-maďarské hranice. Tu prešiel v roku 1940 prvým bojovým krstom proti maďarským okupačným vojskám. Zajali ho a internovali v zajateckom tábore, z ktorého sa mu podarilo ujsť do rodného Petrovca, kde sa aktívne zapojil do ilegálneho antifašistického mládežníckeho hnutia.

Po vlne zatýkania ilegálnych pracovníkov v Petrovci rozhodol sa prejsť cez Maďarsko a Slovensko do Sovietskeho zväzu. Od leta 1942 žil a pracoval ako účtovník v Bratislave. Podarilo sa mu nadviazať spojenie s členmi ilegálnej KSS. Mal za úlohu preveriť a odporúčať tých utečencov

z Juhoslávie, ktorí by boli schopní zapojiť sa do ozbrojeného antifašistického vystúpenia slovenského ľudu. Pri plnení tejto úlohy ho zastihol august 1944. Samuel Malach bez zaváhania vedel, kde je jeho miesto a 1. septembra 1944 sa hlásil na Veliteľstve 1. čs. armády. Ako kapitána pechoty ho menovali veliteľom 3. roty 12. samostatného pešieho práporu 2. taktickej skupiny Fatra, s ktorou sa zúčastnil bojov o Červenú Skalu a Telgárt. V tom období napísal báseň „Hor sa junač“, ktorú uverejnili 20. septembra 1944 v Hlase národa a stala sa neobyčajne populárnou, ako inšpirácia protifašistického odboja.

Dňa 26. septembra bol ťažko ranený a prevezený do nemocnice v Podbrezovej. Vedel, že mu už niet pomoci a jeho posledným želaním bolo, aby ho pochovali v Banskej Bystrici. Zomrel 3. októbra 1944 a 6. októbra sa s vojenskými poctami konal jeho pohreb. Odpočíva na evanjelickom cintoríne v Banskej Bystrici spolu s 11 účastníkmi Slovenského národného povstania a 37 vojakmi z 1. svetovej vojny.

Mám dobrý pocit z toho, že som sa podieľal na obnove jeho hrobu, na ktorom je zvečnená aj jeho postalecká báseň „Hor sa junač“.

Gustáv POVAŽAN

(Pre Bojovník bez nároku na honorár)

Môj otec Pavel Frančok

Pavel Frančok narodil sa v nedeľu 10. júla, keď cirkevníci vychádzali z kostola a bolo počuť hlas zvona v Mládzove. Pochádza z maloroľníckej rodiny. Detstvo nebolo ľahké, pretože otec musel za prácou do Kanady a matka ako cudzinka z Tarnopolu to v malej dedinke nemala ľahké. Po ukončení meštianskej školy v Lučenci sa zamestnal v súkromnej firme. Ako 23-ročný vojak vtedajšej slovenskej armády sa zúčastnil SNP. Nerád spomína na časy, keď bol odvečený do koncentračného tábora v Landsdorfe. Utrpenie, ktoré prežil v tom čase, zanechalo v ňom hlboké a trvalé stopy. Celý svoj nasledujúci život zasvätil myšlienke boja proti hrôzom vojny.

V 50. rokoch nastúpil na Okresný národný výbor v Poltári. V tom období sa venoval rozvoju obcí, národných výborov a zakladaniu roľníckych družstiev. Po zrušení okresu Poltár v roku 1961 nastúpil do Vlnárskych závodov n. p. Poľana-Opatová pri Lučenci. Pracoval ako požiarnik z povolania až do odchodu na dôchodok v roku 1981.

Počas svojho aktívneho života pracoval v rôznych funkciách v obci, ako tajomník MNV, predseda JRD a pod., ale aj ako

požiarnik z povolania sa venoval rozvoju požiarnej ochrany v okrese. Svojimi schopnosťami pozdvihol nielen obec, ale aj cirkevný zbor v obci, pretože od roku 1958 zastával funkciu kurátora, kostolníka a do roku 2008 presbytera.

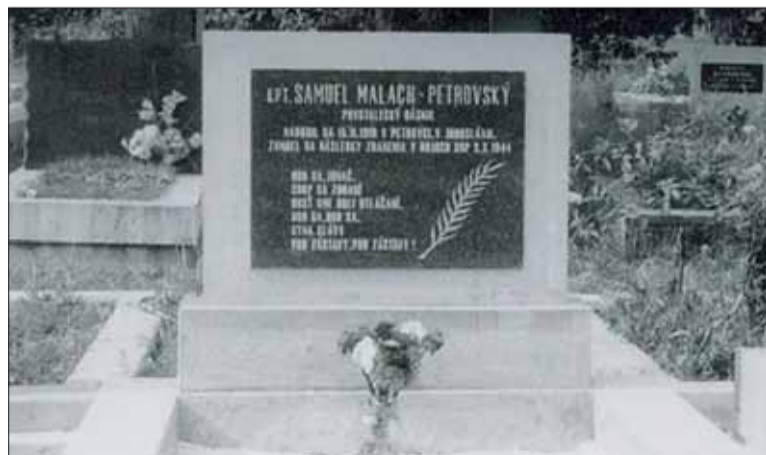
Ani na zaslúžilom odpočinku neostal pasívny. Až do svojho veku 83 rokov bol predsedom, resp. tajomníkom SZPB v Lučenci, neskôr v Poltári. Od roku 2004 je členom vojnových veteránov MO-SR v hodnosti poručík.

Záslužná a obetavá práca a angažovanosť bola niekoľkokrát odmenená najrôznejšími oceneniami. Dňa 10. júla 2011 v nedeľu, keď cirkevníci išli z kostola a pri hlase mládzovského kostolného zvona sa môj otec v plnom zdraví, duševnej pohode a svesťou dožil krásnych 90 rokov. Veľa zdravia do ďalšieho jeho života mu želali jeho najbližší.

Aj napriek veku z neho vyžaruje nevyčerpatelná energia a životný optimizmus, ktorý plným priehŕstím rozdáva vókol seba. Nezháľa, ľúšti krížovky, zaujíma sa o politické dianie, chová sliepky a upravuje okolie domu a záhrady.

Eva FRANČOKOVÁ, dcéra – členka SZPB

(Pre Bojovník bez nároku na honorár)

Hrob kpt. S. Malacha-Petrovského na evanjelickom cintoríne v B. Bystrici.

Foto: arch. gp

Fascinujúca história

História starého Egypta je síce pozoruhodná, ale vyznať sa v nej nie je také jednoduché. Má ešte stále miesta málo prebádané. Na ich podstatnom doplnení má veľkú zásluhu francúzsky vedec Jean Francois Champol-

a Novej ríše. Pochádzajú od doby 3. dynastie (asi 2700 – 2270 pred Kristom) až po arabskú éru (4. storočie pred Kristom). Jeho zakladateľom bol Augusto Mariette Paša, ktorý ho pre verejnosť otvoril 18. októbra 1863.

Sošky nájdené pri vykopávkach.

lion, ktorý rozlúštil hieroglyfické písmo, čím umožnil odhalit' nejedno tajomstvo dôb dávno minulých.

Na námestí Tahrír v Egyptskom múzeu sú bohaté zbierky z troch dávnych období – Starej, Strednej

Vchádzal som do múzea s nezvyčajnou pokorou, záujmom a úctou, lebo som predpokladal stretnutie s vekmi, ktoré nám zanechali veľký odkaz. Najvýznamnejším objavom z poslednej doby bol poklad faraóna

Tutanchámona a Cheopsovej matky Hotepheres. V rozsiahlej expozícii na troch podlažiach od drevených, kamenných a kovových sarkofágov, cez vozíčky, bričky a káry, až po kreslá a tróny egyptských vládcov a ich rozvetvených rodín, naskytá sa pohľad na jedinečné umelecké hodnoty zdobené výjavmi oných časov. Šperky z drahých kovov a drahokamov zvýrazňujú nevšedný umelecký cit majstrov. Rovnako sochy, busty, ozdobné stĺpy, kamenné dosky s odkazmi, vázy, sošky, posmrtné masky, modely plavidiel, uctievané sochy býkov, psov a pracovné nástroje dokumentujú zručnosť, umelecké cítenie a architektonickú spôsobilosť geniálnych tvorcov.

Unikátnym exponátom je socha Amenofisa III. a jeho ženy Teye s tromi dcérami v nadživotnej veľkosti, kaplnka Tutmosisa III., zlatá maska, stoličky a rakva Tutanchámona, posvätná krava Hathor so sochou Amenofisa II., múmia Ramsesa II., hlava Nefertiti, božský pes Anubis a veľa iných svedkov minulosti.

Vítanými návštevníkmi múzea sú poslucháči umeleckých škôl, ktorých poslaním je pokračovať v odkaze predkov, aby sláva Egypta nezankla a viedla potomkov k novým umeleckým hodnotám.

Ing. G. STOPKA

(Pre Bojovník bez nároku na honorár)

HISTORICKÝ KALENDÁR

29. októbra

1944 – Fašisti vypálili obec Mladoňovce, pričom zabili 16 ľudí, a obec Miežgovce.

30. októbra

1944 – V Banskej Bystrici zorganizoval nemecký vojenský veliteľ Hermann Höffler oslavy víťazstva nad nepriateľom. Na oslave prezident Jozef Tiso vyznamenal niekoľkých nemeckých vojakov a odslúžil ďakovnú omšu na počesť víťazstva nad SNP.

1944 – Nemeckí vojaci vypálili obec Vinné.

31. októbra

1944 – Minister národnej práce Štefan Haššik vyhlásil všeobecnú pracovnú povinnosť obyvateľstva pri opevňovacích prácach.

2. novembra

1938 – Pod diktátom hitlerovského Nemecka bola vo

Viedni medzi Maďarskom, Poľskom a ČSR podpísaná tzv. Viedenská arbitráž. Na jej základe horthyovské Maďarsko okupovalo južné a východné Slovensko a Poliaci obsadili niektoré obce na Spiši a Orave.

3. novembra

1943 – Na rozkaz ríšskeho vodcu SS a veliteľa gestapa Heinricha Himmlera postrelali nemecké jednotky v koncentračných táboroch Majdanek, Poniatowa a Trawniki pri poľskom meste Lublin viac ako 40 000 Židov – akcia niesla názov Erntefest.

1944 – Nemci v horskej dedinke Pohronský Bukovec zajali veliteľov SNP generálov Rudolfa Viesta a Jána Goliana, ktorí sa pokúšali prejsť cez Hron. Po výsluchu v Bratislave a Berlíne ich popravili.

Zdroj: TASR

Opäť máme stredoeurópsky čas

V noci zo soboty na nedeľu (z 29. na 30. októbra) sa skončil letný čas. V nedeľu o 3.00 h ráno stredoeurópskeho letného času (SELT) sme si posunuli ručičky hodín späť na 2.00 h stredoeurópskeho času (SEČ). K letnému času by sme sa mali opäť vrátiť 25. marca 2012.

Zmenu času využíva väčšina členských štátov Európskej únie,

niektoré štáty USA a Blízkeho východu. Ruská federácia prešla od marca 2011 na stály letný čas. Myšlienka zmeny času, respektíve času, ktorý by šetril denné svetlo, sa prvýkrát objavila v roku 1784 v článku amerického spisovateľa, štátnika, osvieten-ského mysliteľa, vynálezcu a fyzika Benjamina Franklina. Prvý vážny návrh na zavedenie letné-

ho času podal londýnsky stavitel' William Willet roku 1907 vo svojej eseji The Waste of Daylight (doslovný preklad Mrhanie denným svetlom).

Na území dnešnej Slovenskej republiky (SR) zaviedli letný a tzv. zimný čas prvýkrát počas prvej svetovej vojny v rokoch 1915 a 1916, potom v rokoch 1940 až 1949. Od roku 1979 sa SELČ

uplatňuje každý rok, pričom do roku 1995 trval na území SR šesť mesiacov. Od roku 1996, keď sa dĺžka SELČ na Slovensku zosúladi so smernicami Európskeho parlamentu a Rady Európskej únie, trvá letný čas na našom území sedem mesiacov. Zavedenie letného času na Slovensku na roky 2007-2011 upravuje nariadenie vlády SR č. 90 z 21. februára 2007.

Zmena času pôsobí na ľudí individuálne. Odporcovia posunu hodinových ručičiek tvrdia, že striedanie letného a zimného času vyvoláva u niektorých ľudí psychické poruchy, depresie a únavu, zmenu biorytmu cítia údajne aj domáce zvieratá. Podľa psychológov možno tieto problémy zvládnuť už v priebehu niekoľkých dní vhodne zvoleným relaxom a odpočinkom.

luc TASR

pomoc: VEDRAL, AREOLA	100 °C	Erika doma	latin. predložka	úloha herca	odpor. spojka	lantán	fičúri	pôvodcovia diela	český štát (slovenská SKR)	talian. ž. meno	postav sa na čelo (niečo)	sen
český generál (padol na Dukle)							naša obec (M. Fatra)					
kruh okolo mesiaca							čo rušia medzinár. org. veteránov					
rádium			franc. člen bývalý nemecký štát			prehra v šachu geometr. veličina			skratka redakcie skratka valuty			
	český historický ústav	1. časť tajničky stopa po koľese (voz)				3. časť tajničky driek						
pražský podnik				mýtus, tmárstvo náš generál (boj. na Dukle)						v, vo, po nemecky dvorí (prenesene)		
naša rieka							2. časť nápisu na kríži rastie na strome			tlá, po česky nerv		
domček včiel			symetrála svaz českých novinárov			lítium predložka			otázka na vec budova		stará EČV Lučenca	lad, po nemecky
	akadémia sociálnych vied tiež						taliánsky súhlas chránená oblasť					
4. časť tajničky												
náš generál (bojoval na Dukle)							téma, po česky				antická minca	

Správne vylúštenie tajničky z č. 22 znie: **Generáli Viest a Golian boli vlastenci.** Knihu od darkyne Olgy Grniakovej z kníhkupectva v Krupine posielame Anne Solovičovej do Lubiny.

Vylúštenie tajničky posielajte na adresu: Redakcia Bojovník, Štúrova 8, 815 72 alebo na e-mail: bojovník@szpb.sk.

ZRNKÁ HUMORU

– Pán doktor, môžem si aj v starobe užívať?

– Áno, dedko, ale iba lieky.

* * *

Farár hovorí veriacim na omši:

– Drahí veriaci, mám pre vás jednu dobrú správu a jednu zlú správu. Tá dobrá je, že máme dosť peňazí na opravu kostola. Zlá správa je, že tieto peniaze sú vo vašich vreckách.

* * *

Janko sa vychvaľuje svojmu kamarátovi:

– My máme auto od Škody a televízor od Daewoo. Jaro sa pripojí:

– My máme žehličku od Ety a bračeka od podnájomníka.

* * *

Mamička sa pýta synčeka:

– Prečo otváraš tú konzervu so sardinkami pred akváriom?

– Ukazujem rybičkám, čo ich čaká, keď budú zlostiť.

* * *

Malý chlapec sa márne pokúša dočiahnuť na zvonček pri dverách.

– Počkaj pomôžem ti. Povie mu okoloidúci starý pán a stisne zvonček.

– Fajn, dedo, a teraz zdrháme.

Zdroj: Internet

Kuracie prekvapenie

Potrebujeme: 4 ks kuracích prs, 4 ks marhúl (aj zavárané), 4 ks plátkového syra, grilovacie korenie, olej.

Ako na to: Kuracie prsia umyjeme, nakrojíme, posypeme grilovacím korením a na malom množstve oleja opečieme z oboch strán do zlatista. Keď je mäso mäkké, dáme naň polku broskyne a na ňu plátok syra a necháme zapieť. Podávame so zeleninovou oblohou.

Zdroj: Internet

BOJOVNÍK
Dvojtyždenník antifašistov

Vydáva Slovenský zväz protifašistických bojovníkov • Šéfredaktorka Mgr. Lucia Illanitzová, tel. 57 20 37 34, e-mail sefredaktor@szpb.sk • Internet: http://www.szpb.sk, e-mail sekretariát ÚR SZPB: sekretariat@szpb.sk, redakcia: zlata.haringova@szpb.sk, fax 52 92 65 22 • Redakcia: Štúrova 8, 815 72 Bratislava • Neobjednané rukopisy a fotografie sa nevracajú • Vychádza dvojtyždenné, cena jedného čísla 0,44 € • Objednávky na predplatné prijíma každá pošta a doručovateľ Slovenskej pošty • Objednávky zo zahraničia vybavuje Slovenská pošta, a.s., Stredisko predplatného tlače, Námestie slobody 27, 810 05 Bratislava, e-mail: zahranica.tlac@sposta.sk • Predaj v novinových stánkoch zabezpečuje MEDIAPRINT-KAPA, Pressegrasso, a.s., Vajnorská 137, 831 04 Bratislava • Tlač: DOLIS, s.r.o., Dostojevského rad 1, 811 09 Bratislava. Ročník XXXV (LVI) • Podávanie novinových zásielok povolené Riaditeľom pôst pod č. 2606/93 zo dňa 27. 7. 1993 a RPR poštou Ba 12 z 15. 12. 1993 pod č. 191/93 • Index č. 49 036, ISSN 0323-2018 • Evidenčné číslo: EV 204/08